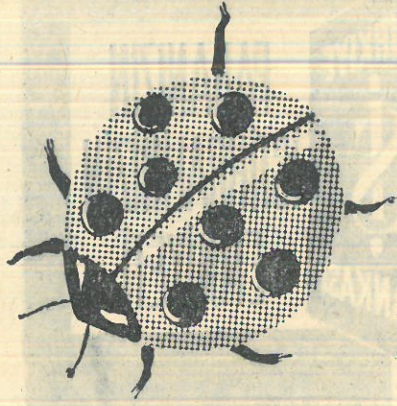

1966 yılı
Siz
Uğur Getirecektir

YENİ YILDA

12
MİLYON

büyükçekilişlere iştirâk için
Bütün Tasarruflarınızı
T.C. Ziraat Bankasında toplayınız.

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basım: 7615-A. 33 - 80)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ 1966

İÇİNDEKİLER: //

Folklor Araştırmalarında Mevsim	Behçet DEDE
Tire Müzesinde İki Mezar Taşı	Şakir Sabri YENER
Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü (1)	Cahit ÖZTELLİ
Yazı - Resimde Kuşlar	Mâlik AKSEL
Karapınar Akçayazı Köyü Düğün Gelenekleri	Zeki SARIHAN
Erzurum'dan Derlenmiş Mâniler	Ord. Prof. FINDIKOĞLU Z, Fahri
Kaymakçı'dan Beddua'lar ve Hayır Dualar	Nedim ORTA
Yunus Emre'nin Mezarı Üzerine	Selçuk ES
Harpüt'ta Evlenme ve Düğünler (4)	İshak SUNGURLUOĞLU
Bucak İlçesinde Arzu ile Kamber Hikâyesi	Şener YÜCE
«Ceviz Oynamaya Geldin Odama»	Orhan G. AYDEMİR
Kandıra'dan Masallar: Fatmacık ile Yusufçuk	Numan KARTAL

MİLLÎ FOLKLOR ENSTİTÜSÜ'NÜN ADRESİ
BİZE GELEN KİTAPLAR

Sayı : 204

Kuruş : 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜR DERGİSİ

Yeni

TURİST
TURİST
TURİST
TURİST

KARADENİZ

T. C. TEKEL İDARESİ

TURİST ÇAYI

ÇAYI

TURİST
TURİST

(Basın: 16723 - 81)

cildi temizler... besler... korur... çiçek gibi taze ve kadife gibi yumuşak yapar... cazibe ve güzelliğinizi artırır.

BOL KÖPÜKLÜ NEFİS KOKULU

PURO

100 DE 100 SAFTIR

(Yeni Ajans: 5111 - 82)

Terkibinde krem hassaları bulunan PURO TUVALET SABUNU

BAS

AĞRILARINA KARŞI

GRİPİN

faydalıdır

GRİPİN

4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir.

(Yeni Ajans: 5112 - 83)

Baskı Ta: 21-7-1966

B: Enhal Dasey
18-12-867

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 204

TEMMUZ 1966

YIL : 17

CİLT : 10

Folklor Araştırmalarında Mevsim

Yazan: Behçet DEDE

Bu yazımın konusunu zamana bağlayışımın birçok sebepleri yanında, asıl sebep folklor araştırmaları yapanların, sıcak yaz aylarında karşılaştıkları güçlükler olmuştur.

Geçen yaz, bir arkadaşım köylere folklor malzemesi derlemek için çıkmıştı. Bir gün onunla karşılaştım. Uzun uzun dert yandı. «Aman kardeşim, bu yaz sıcakta köy yollarında feleşimi şaşırırım; köyden köye koştum. Kimsenin ağzından bir kelime dahi alamadım. Para teklif ettim, rica ettim, çare olmadı. Yalnız; Efendi, şimdi gedinde kışın gelin kışın. Size istediğinizi anlatırız. Şimdi tarla, çayır, çayır çayır yanarken, oturup masal anlatmak, hikâye düzmek her babayiğidin kârı değildir, dediler. Bu cevap karşısında çaresiz kalarak, eli boş dönmek zorunda kaldım» diyerek durumu izaha çalışmıştı. Bense bunun böyle olduğunu bildiğim için gayet tabii dedim. Ve uzun uzun bu konu üzerinde dertleştik.

Halk arasından henüz ayrılmış sayılmam. Aşağı yukarı her yaz onlarla başbaşa yım. Onunla birlikte tarlada, çayırda haşır neşir olurum. Bu bana âdeta zevk verir. Ben de böyle şeylere uzun zamandan beri merak sardırılmışım. Fakat senelerden beri yaz aylarında ne dedemden, ne de tanıdığım dili döner kimseden, bir

kelime bile derliyemedim. Çünkü halkımız, yaz aylarında düşünecek zaman bulamadıkları gibi, ağaçtan adam yapıp işe götürmeğe çalışırlar. Bunu yakından bildiğim için, yaz aylarında folklor malzemesinin toplanamayacağını anlıyarak bu işi kış mevsimine bırakmış bulunuyorum.

Fakat ne çare ki, önce tahsil şartları, şimdi de vazife, beni halkımdan, köylümden uzaklaştırmaktadır. Aramız gittikçe açılıyor ve bu durumdan endişe duymaktayım. Çünkü köylerimizde halk hikâyeleri, masalları anlatanların sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Yeni nesil ise, şehir hayatının rengine aldanarak, soluğu kahve köşelerinde alıyor.

Bu bir şikâyet gibi olmasa bile, ne yapalım ki acı bir gerçektir. Böylece de millî kültürümüzün kaynağı olan halkla, münevver tabakanın arası gittikçe açılmaktadır. Ve her işimizde olduğu gibi, folklorumuzu araştırmakta da gecikmiş bulunmaktayız. Bu geri kalışımız, asırlardan beri süregelen bir ihmalin neticesi olduğu da bir hakikattir. Nihayet dünya milletleri arasında geri kalmış bir millet olarak yaşarız. Hani Avrupalının bir sözü vardır: «Türk'ün son aklı bizde olsa» derler. Bu söz, pek yabana atılır cinsten sayılmaz. Milletimizi yaşatacak maddî ve mânevî değerlerimizi araştırmada ne yazık

Tire Müzesinde İki Mezar Taşı

Yazan: Şakir Sabri YENER

Arasıra yol yorgunluğunu göze alarak, yılın geziye elverişli bir mevsiminde, eşimle birlikte Gaziantep'ten çıkıp, Türkiye'mizin çeşitli il ve ilçelerindeki yakınlarımızı görmeye, ayrılık acılarımızı dindirmeye gideriz.

5-4-1961 de İzmir'in Tire ilçesindeki kuzumuzun yanındayız. Tire'nin değerli müze müdürü Faik Tokluoğlu dostumdur. O-raya her gidişimde onu ziyaret eder, müzeyi gezer, yapılan yenilikleri görürüm.

Bu gidişimde de uğradım. Müzeyi gezdik. Tire'ye bundan önceki gidişlerimde yalnız müzenin içini gezmiş, bahçesindeki mezar taşları üzerlerinde; her nedense incelemeler yapmamıştım. Halbuki bahçe-

ki hep böyle geç kalmışızdır. Avrupalı, Amerikalı bizi bize tanıtmaya çalışmış, çoğu zaman da kendi çıkarlarına göre kaynakları tahrif ederek, bize satmışlardır.

Bu hal, folklor araştırmalarımızda da açıkça kendini göstermektedir. İlk defa Türk folkloru üzerinde araştırma yapan ya bir Alman, ya bir İngiliz, ya da bir Macar olmuştur. Bu, Türk milleti için yürekler acısı bir gerçektir.

Konumuzu fazla dağıtmadan, yazımızın başlığına dönerek, ne demek istediğimizi kısaca özetleyelim: Türk folklorunu araştırmak için seçilecek mevsim, kış olmalıdır. Bilhassa kış gecelerinin herbiri folklor malzemesi bakımından birer hazinedir. Halkımız, bu mevsimde, geçmiş yılların hâtıralarıyla gecelerini süsler, bağrında yaşattığı gelenek ve göreneklerini devam ettirir.

Köylerde gençler, gece eğlenceleri tertip eder, türlü türlü oyunlar yapar, türküler söyler ve sabahlara kadar eğlenirler. İhtiyarlar, ya saz şairinin sazından dökülen nağmeleri veya dilinden dökülen aşk hikâyelerini, koçaklamalarını, kahramanlık türkülerini dinleyerek uzun kış gecelerini renklendirirler.

Bu tip araştırmalar yapmak isteyenlerin, yukarıda izahına çalıştığımız gerçeği gözönünde bulundurmaları sakınılmaz bir hakikattir.

de; yine mezarlıkta imiş gibi sıra sıra; intizam içinde dikili duran bu müzelik taşlar da görülmeye ve incelenmeye değer folklor malzemeleridir.

Sayın ülküdaşımın bunların önüne geldi. Üzerlerindeki kitâbeleri incelemeye koyulmadan önce, Faik Bey bana: Bu taşların buraya, nereden ve nasıl getirildiğinin hikâyesini şöyle anlattı:

«Tire'mizdeki ALAY PARKI'ni gördünüz tabii. Bu parkın yeri vaktiyle mezarlıktı. Kasaba büyüdükçe mezarlık ayaklar altında kaldı. Bu durumu gözönüne alan Tire Belediyesi, bu kabirliği ilçenin dışına, şimdiki yerine kaldırma kararını aldı. Taşlar sökülmeğe, yer düzlenmeye başlandı. Eh, bir müzeci, bir folklorcu bu fırsatı kaçırmı mı hiç? O sırada ben kolları sıvadım. Bunlardan tarihî değeri olanları seçtim. Epey para ve emek harcayarak Müze'ye taşıttım, gördüğünüz bu köşeyi kurdum.

Vaktiyle, Osmanlı padişahlarından Mahmut II (Mahmud-i Adli) tarafından Tire'ye nefyedilen ve burada ölen ünlü Türk hekimi, tarihçi, edip, büyük düşünür «Şânizade Ataulah Efendi» nin (ölüm H. 1243) kabri de bu mezarlıktaydı. Faik bey, eliyle ilerideki bir mezar taşını göstererek: İşte şu taş da onun mezarının taşıdır (★) dedi.

O zamanlar Tire'de bir alay vardı. Bu alayın değerli ve imarçı komutanı, şehrin göbeğindeki bu boş arsaya, çok emek ve gayret sarfiyle, subaylar için güzel bir park haline koydu. Sonra alay Tire'den başka yere nakledildi, parkın adı **Alay Parkı** olarak kaldı ve sivil halkın hizmetine girdi.»

Faik Bey mezar taşlarının öyküsünü burada bitirince, ben derin bir düşünceye daldım. Kendi kendime şöyle dedim:

«Bu iş vaktiyle bizim Gaziantep'te de oldu. Şehir içindeki mezarlıklar şimdiki yerine «Asri Mezarlık» a nakledildi. Bu mezarlıklarda da tarihî değer taşıyan, kitâbeli birçok kabir taşları vardı. Ünlü din bilginimiz «Saçaklızade» nin, kitâbeli taşı da bunların arasında idi. O sıralarda neden Antep'te bir «Sahip-Zuhur» çıkıp da

bu taşlar içinden müzelik olanlarını ayırıp bir yerde korumadı? İyi hatırlıyamyorum ama, o zaman daha Gaziantep'te müze açılmamıştı belki. Varsın öyle olsun, mezarlığı naklettiren o günün Gaziantep Belediyesi, bu işi yapamaz mıydı? Atalarının yadigarı bu kıymetli mezar taşlarını saklamak suretiyle onlara olan hürmetini gösterip, onların ruhlarını şâdedemez miydi?»

Ben bu düşünceye daldığım zaman, telefon çalmış; müdür telefona gitmişti. O geldi, ben de kara kara düşünüşümden ayıldım. Sonra da kitâbeleri incelemeye başladık.

Önce Faik Bey bana, çok acayip bir taş gösterdi. Yaklaşık olarak eni 25, boyu 120 santim olan beyaz mermerden yapılmış bu mezar taşının kitâbe yerinde kabartma ve çok güzel bir çiçek resmi; bu çiçek dallarından birinin üstüne kondurulmuş yine kabartma, büyükçe ve çok güzel bir de kuş resmi vardı.

Çiçek ile kuş, taş boyunca dikdörtgen şeklinde çizilmiş kabartma bir çizgi içindedir, taş kavuklu değil, tek feslidir.

Faik Bey, bu taşın bir Müslüman mezar taşı olduğunda şüphesi olmadığını söyledi.

Peki ama, İslâm geleneklerine göre, canlı yaratık resmi yapmak günah sayıldığına bakılırsa, bu kuşun bir Müslümanın kabir taşında ne işi vardı? Ülküdaşımın bunu epey düşündük ve şöyle yorumlayabildik:

Bu kabirde yatan, ya ressamdı, resmi çok sevdiği için böyle bir taşın kabrine dikilmesini sağlığında vasiyet etmiştir; ya da hem ressam, hem heykeltıraş, ölmeden önce bu taşı kendi eliyle hazırlamış, kabrine dikilmesini istemişti.

Bu taş muamması, taşı ilk gördüğü gündenberi Faik Beyin içinde bir düğüm olup kalmış. Bunun fotoğrafını alıp, bir mektupla Müzeler Genel Müdürlüğüne göndererek açıklanmasını isteyeceğini söyledi. Belki bu işi yapmış, şüphesini gidermiştir. Ama ben neticeyi henüz öğrenebilmiş değilim, şüphe içimde taş gibi katılaştı kaldı.

*.

Biz, bu tereddüt ve ihtimaller içinde

Bize gelen KİTAPLAR

★ Selâhattin BATU: «İsviçre Günleri». Hisar Yayını, Gezi Kitapları: 1. Posta K. 501, Ankara. 20 × 14 cm. boyunda, 112 sayfa, 5 lira.

★ Metin İLKİN: «Mesçit Çıkması». Hikâyeler. Barış Yayınları: 2, 20 × 14 boyunda, 96 sayfa, 4 lira.

★ Orhan KEMAL: «İşsiz». Hikâyeler. Barış Yayınları, Anlatı Dizisi: 2. 20 × 14 boyunda, 96 sayfa, 4 lira.

★ Boris PASTERNAK - Raci DİNÇER: «Bir Hikâye». Barış Yayınları Anlatı Dizisi. 20 × 14 boyunda, 80 sayfa, 4 lira.

★ Curzio MALAPARTE - Hilmi ÖNAL: «Hükümet Devirme Tekniği». Varlık Faydalı Kitaplar: 57. 17 × 12 boyunda, 186 sayfa, 5 lira.

★ DOSTOYEVSKİ - Nihâl Yalaza TALUY: «Stepançikovo Köyü», Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 90, 17 × 12 boyunda, 218 sayfa, 4 lira.

taşın başından ayrıldık, Şânizade Ataulah Efendinin taşının başına geçtik. Bu mezar taşındaki şu kitâbeyi de aynen yeni harflerle sunuyorum:

HÜVEİHALLÂKUL BÂKİY

Müeyesser oldu bana şahâdet

İlâhi sen nasib eyle saadet

Bulam ta ki Resûlünden şefaât

Şânizade Muhammed Ataulah Efendi Tire'de bâ emr-i âlî memur üzere iken, merhum oldu.

Rizâen İllâhîl fâtûha

1243

(★) Ataulah Efendi'nin Tire'ye sürülmesinin, sonra da af edildiğine dair olan fermanı Tire'ye getirenin, fermanı ona vermeden önce kasıtlı olarak: «Katline ferman getirdim» demesi üzerine, kalb krizi geçirerek hemen düşüp ölmesinin acı hikâyesini Osmanlı Tarihi kitapları yazarlar. Okumamış olanlara; okumalarını tavsiye ederim.

Ş. S. Y:

Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü

- I -

Yazan : Cahit ÖZTELLİ

Bugüne kadar halk edebiyatımızın geniş bir terimler sözlüğü yapılmamıştır. İlk olarak biz, bir denemeye girişiyoruz. Halk şair ve hikâyecilerinin kullandıkları terimleri bir araya getirmek için yıllarca emek vererek topladık. Eksiklerimizin olacağı tabiidir. Bunları sayın okurlarımızın bildirmelerini rica ederiz.

Bu sözlüğü Karagöz, Ortaoyunu terimlerini de (edebî mahsuller sayıldıkları için) alarak düzenledik. Kimi terimler pek az kullanılanlardandır. Bunların canlandırılmalarının, yeni edebiyat terimlerimiz için de bir kaynak olacağı umundayız.

Terimleri açıklarken, pek kısa bilgi verdik. İleride kitap halinde yayımlarken daha geniş bilgi vermeyi düşünüyoruz.

Abdal, Tarikat terimlerinde derviş anlamına gelen bu söz, özel adlara eklenecek ozanların mahlasları yanında kullanılır. Yeşil Abdal, Pir Sultan Abdal gibi.

Abdal Bekçi Oyunu, Karagöz oyunlarından biri.

Acem Ağzı, Doğu Anadolu'da Acem (Azerî) ağzı taklit edilerek söylenen bir ezgi.

Acem Güzellemesi, Doğu Anadolu'da şen, neşeli seveda duygularını veren türkî ezgisi.

Acem Koşması, ölçü olarak «Fâilâtün fâilâtün» kalıbı ile söylenen koşma.

Acem Şikestesi, hazin ve dokunaklı bir ezgi ile söylenen türkî makamı.

Ada Düdüğü, Kaval, ney yerine Kırşehir ilinde söylenen bir çalgı terimi.

Ağalık Oyunu, Karagöz oyunlarından biri.

Ağlayan Nar ile Gülen Ayva, ünlü bir masal adı.

Ağıt, büyük toplum felâketleri, ölüm vb. gibi olaylar karşısında duyguları dile getiren şiir. Kafiye ve mısra düzeni koşma ve destanlara benzer (b. bkz.)

Ağız, türkülerde değişik bölgelerin ezgi özelliği. Urfa ağzı, Eğin ağzı gibi. Genel olarak çevreye göre ezgi demektir.

Akıştı, halay ya da nanay denilen yüksek sesle beş altı kişinin koro halinde söyledikleri, başka bir grupun bu ha-

vaya uyarak oynadıkları oyunlar arasında sorulu cevaplı ve taraf taraf olarak söyledikleri bayatı (b. bkz.) biçimindeki deyişler.

Alevî, Ali taraftarları, Ali'yi tutanlar. Halifelik işinde Ali'nin haksızlığa uğraması, daha sonra çocuklarının Kerbelâ'da uğradıkları acıklı durum, ayrılığı körükledi. Bu dinî - siyasal ayrılık edebiyata da aksetmiş, bir alevî edebiyatı meydana getirmiştir.

Ali Cengiz Oyunu, değişik varlıklar durumuna geçerek birbiriyle uğraşan Arap ile kızın masalı. Çok yaygın olan bu masalın nesir ve nazımla söylenişleri vardır.

Alt, bir beytin ikinci mısraı. Alt satır da denir.

Alt Satır, bkz. Alt.

Ankara Koşması, Ankara'ya özgü bir çeşit oyun havası.

Anlaştırma, mecaz-i mürsel (b. bkz.) karşılığı terim.

Anonim Halk Edebiyatı, yaratıcıları bilinmeyen, halkın ortak malı edebiyat. Masal, atasözü, mâni; türkî vb. veriler bunlar arasındadır.

Arzu ile Kanber, seveda üzerine kurulmuş bir halk hikâyesi.

Askı, saz şairleri arasında yapılan yarışmada üstün gelene verilmek üzere asılan tabanca, kumaş vb. ödül,

Askı İndirmek, Saz şairleri arasında yapılan yarışmada üstün gelip askıyı kazanmak. Bkz. Askı,

Asuman ile Zeycan, sevgi konulu bir aşk hikâyesi.

Aşıklık Oyunu, Karagöz oyunlarından biri.

Âşık, halk edebiyatı geleneğinde XV. yüzyıldan sonra şiirin ve şiir - nesir karışık hikâye çeşidinin temsilcisi sanatçılara verilen ad. Halk şairi. Bunların meydana getirdikleri edebiyata da araştırmacılar «âşık edebiyatı» adını vermişlerdir. Bilim dilinde âşıklara «saz şairi», «halk şairi» de denir.

Âşık Edebiyatı, saz ve tekke şairlerinin meydana getirdikleri edebiyat türlerinin topuna birden verilen ad (bkz. âşık).

Âşık Fashi, âşıkların yaptıkları sazlı, sözlü sanat toplantısı.

Âşık Garip, halk hikâyelerinin en ünlülerinden ve sanat yönünden değerli olanlarından bir seveda hikâyesi. XVII. yüzyılda bu addaki âşkın hayatı etrafında meydana geldiği sanılıyor.

Âşık Hikâyeleri, halk hikâyelerinden, konusu aşk üzerine kurulanlarına verilen ad. Âşık Garip, Kerem ile Aşlı gibi.

Âşık Kahveleri, âşıkların birbiriyle halkın önünde âşık fasılları (b. bkz.) nı yaptıkları kahvehaneler,

Aşırma, intihal karşılığı terim. Az ya da çok aşırma yanında yalnız tapşırmasını değiştirip kendilerine maledenler de görülür.

Aşırmacı, intihalci, başkasının şiirlerinden aşırma (b. bkz.) yapan.

Aşk Kadehi, halk hikâyelerinde âşık olma motifinde aşk içkisinin bulunduğu kadeh, Ayak da denir.

Aşuğ, Türkçe şiir söyleyen, yazar Ermeni âşıklara verilen ad. Âşıktan bozmadır.

Atasözü, yüzyıllar boyunca çeşitli olaylar karşısında, deneyler sonunda halkın vardığı yargıların kısa, özlü bir söz dizisi. Halk felsefesi atasözlerinde gizlidir.

Atışma, saz şairlerinin karşılaşmaları tartışmalı olursa bu ad verilir. Bkz. Karşı, Beri, Deyişme.

Ayak, kafiye.

Ayak Açmak, bir âşık faslında sazla söze başlamak.

Ayaklı, bkz. Ayaklı koşma.

Ayaklı Kalenderi, kalenderî (b. bkz.) vezniyle yazılan bir şiirin her mısrasının sonuna «mef'ülü mefâil» ya da «mef'ülü faulün» gibi bir ziyade katılarak meydana getirilen şiir.

Ayaklı Koşma, biçimi müstezetat olan koşma. Yalnız ilk dörtlüğün bir ve ikinci beyti ile her dörtlüğün sonuna, mısraın son parçasının hece sayısınca bir «ziyade» eklenerek meydana getirilir. Saz şairleri buna «ayaklı» derlerse de cönklerle «koşma ayaklı», «ayaklı koşma» başlığını korular.

Ayaklı Mâni, ilk mısrası, yalnız kafiyesi söylenerek düzülen mâni. Bunların bazıları «adam aman» sözünden sonra kafiyesi söylenerek birinci mısra meydana gelir. Mısra sayısı 3, 4, 5, 6 olabilir. Ör-

nek:

Adam aman asmaya
Niçin kondum a bülbül
Kapumdaki asmaya.
Ben yârimden vazgeçmem
Götürseler asmaya.

Daha çok semâî kahvelerinde söylenen ayaklı mânilerde düzgün sıralı kafiye ve ölçü yoktur.

Ayaklı Saza, divan edebiyatındaki seci ve secilî nesir yerine kullanılan bir terim. Mesecâ yerine, özellikle masalların tekerleme (b. bkz.) bölümü ile halk hikâyelerinin bazı yerlerinde söylenir.

Ayaklı Semâî, bir çeşit müstezetat. Bkz. semâî.

Ayak Söyleme, saz şairlerince «nazire» ve «tanzir» karşılığı kullanılan terim. Ayak uydurma da denir.

Ayak Uydurma, bkz. Ayak söyleme.

Âyin, Mevlevîlerin ilâhilere verdikleri ad, bkz. İlâhi.

Ayıtma - Eytmek, söylemek, demek. Saz şairleri mahlaslarının yanında «... .. aydur, eydür» gibi çekimli olarak kullanırlardı. Şiir eytmek = şiir söylemektir.

Ayvaz, Köroğlu hikâyesinde, Köroğlu'nun oğulluğu. Hikâyenin başlıca kahramanlarından.

Bâde, içki, şarap. Mecaz anlamda aşk, Tanrı sevgisi.

Bâdelî Âşık, 1. düşünde Hızır'ın içirdiği bâde ile dili çözülen, şiir söylemeye, yani âşıklığa başlayan ozan, âşık. 2. Halk hikâyelerinde, uykuda sevgilinin resmi Hızır ya da Pirlar tarafından gösterilir, bir bâde içerilir. Böylece hikâye kahramanı hem sevgiliye âşık olur, hem de şiir söylemeye başlar. Bu gibi hikâyeler çoğu zaman yaşamış âşıklar üzerinedir.

Bağırma, yurdun kimi yerlerinde türkîye verilen ad.

Bağlama, saz şairlerinin, şiirlerini okurken kaldıkları telli küçük saz.

Bağlama, kitap yazma, telif etme karşılığında kullanılan terim.

Bağlama Beyti, bkz. Beşli.

Bahçe Oyunu, Karagöz oyunlarından biri.

Bahşi; sazla şiir okuyan Türkmen ve Kırgız halk şairi. Terimin aslı Türkçedir.

Balık (Bahkçılar) Oyunu, Karagöz oyunlarından biri.

Baş, Divan edebiyatı terimi olan «mat-

la» karşılığı olup, şiirin ilk iki mısraına denir. Bunun yerine «Başlama» terimi de kullanılır.

Başlama, bkz. Baş.

Battal Gazi; VII - VIII. yüzyılda İslâm Türklerle Bizans çarpışmalarının halk arasında doğan hikâyesi. Kahramanının adıyla anılır. İşleniş hikâye - destan biçimindedir.

Bayâtî, 1. Doğu Anadolu'da mâniye verilen ad. 2. Türküli hikâyelerde, türkünün her dörtlüğünden sonra ezgi ile söylenen mâni.

Bektaşî, Hacı Bektaş Velî (1242-1337) nin kurduğu tarikatten olan kimse. Tarikate de Bektaşîlik denir.

Bektaşî Edebiyatı, Bektaşî tarikatı erlerinin, bu tarikat inanışları ile meydana getirdikleri edebiyat. Pek çok saz şairi bu edebiyata bağlıdır.

Bent, halk edebiyatında manzum eserlerin her bölümü, her parçası, dört; beş; altı... mısralık her parça.

Benzetme; teşbih karşılığı bir terim. Söz sanatında, şiirde çokça kullanılır. Ayrıca «taklidi» oyunlara (temsil, halk tiyatrosu) bu ad verilir.

Beşleme, bkz. Beşli.

Beşli, ilk üç mısraı kendi aralarında kafiyeli olan ve bundan sonra aynı ölçüde, fakat ayrı kafiyede bir beyit katılarak meydana gelen türkülere verilen ad. İki, üç bent olur (bkz. bent), katılan beyitle «bağlama» beyti denir. Örnek:

**Akşam oldu yiyemedim aşımı
Al yastığa koyamadım başımı
Kadir Mevlâm gönder benim eşimi**

**Eşinden ayrılmış kuşa döndüm
Yuvası yıkılmış baykuşa döndüm.**

Beyit, Divan edebiyatının bir terimi olan bu sözü, saz şairleri de kabul ederek kullanmışlardır. Türküli halk hikâyelerinde bu terim dörtlük yerine kullanılır.

Bezirgân, tüccar, esnaf anlamında ise de, halk hikâyelerinin kahramanları arasında çok geçen, kervan sahibi tüccar.

Billûr Köşk, Doğu'da çok ün kazanan bir masal.

Bilmece, ortak halk edebiyatı türlerinden biri. Bir nesnenin adını anmadan

niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o nesnenin ne olduğunu bulmayı dinleyene bırakmaktan ibaret bir söz dizisi. Eğlence, küçük ve hafif bulmaca, muamma. Bazı kere kafiyeli, kısa ölçülü birkaç mısralık da olur.

Bilmezlenme, tecahül-ü ârif karşılığı terim. Bildiği şeyi bilmezlikten gelme. Bilmezden gelme de denir.

Binbir Gece Masalları, Doğu'da ortaçağda meydana gelen bir masal. Çerçeveli masal (b. bkz.) ların en güzel ve en tanınmış.

Boy, bir halk hikâyesinin değişik söylenişleri. Köroğlu hikâyesinin yirmi dört boyu vardır.

Bozlak, 1. Güney Anadolu'da türküli halk hikâyesine verilen ad. Genel olarak, türkülere bağlı hikâye. 2. Özel bir ezgi ile söylenen türkü.

Bozok, özel bir ezgi ile söylenen türkülere verilen ad.

Bozuk, saz şairlerinin kullandıkları telli bir çalgı.

Bulgari, bkz. Cura,
Bursalı Leylâ, Karagöz oyunlarından biri.

Buyruk, Bektaşîlerin tarikat ile ilgili manzumelerine verdikleri ad. Her biçim ve ölçüde olabilir.

Büyük Evlenme, Karagöz oyunlarından biri.

(Devam edecek)

MİLLÎ FOLKLOR ENSTİTÜSÜ BİNASINA TAŞINDI

Evvelki ay kurulup, çalışmalarına başlayan ve müdürlüğüne folklorcu Cahit Öztelli'nin getirildiği «Millî Folklor Enstitüsü», bu ayın başında Ankara'da Yenışehir'de kiralanmış binasına yerleşmiştir.

Folklorcu arkadaşlarımızın Enstitü ile temas edebilmeleri için açık adresini veriyoruz:

**Millî Folklor Enstitüsü
Kızılay, Gazi Mustafa Kemal Cd.
Uz Apt. No. 7, kat: 3,
Yenışehir - Ankara**

Yazı - Resimde Kuşlar

Yazan : Mâlik AKSEL

Kuşlar, göklerde dolaşan, şekillerini Tanrıdan başka kimsenin bilmediği nurdan yaratılmış melekleri düşündürdüklerinden sevilir, saygı görürler. Her şeyin başı olduğu gibi, kuşların da başı, büyüğü, padişahı Zümrüdüanka'dır. İnsan başlıdır, göklerin dördüncü katında uçuşan, ateş ve güneşten yaratılan, tüylerinde her yaratığın sureti bulunan bu kuş, başlangıçsız ve sonuçsuz bir evreni, dolaştığı gibi Kaf Dağında yaşar, yakaladığı insanları garba doğru götürdüğü için de kendisine Ankayı Mağrip denir ki, Zülkarneyn de burada bu kuş ile konuşmuştur.

Eski kitaplarda kuşlardan söz eden birçok yerler vardır. Huma kuşu da böyledir. Osmanlı padişahlarının remzidir, lâkabıdır. Buna masallarda Devlet Kuşu da denir. Osmanoğullarının Hümayun adını almaları, bu kuşa ilişkilerini belirtmelerindedir. Çünkü bu kuşun kanadının gölgesinin değdiği kimse, padişah olur, diye bir inanç vardır.

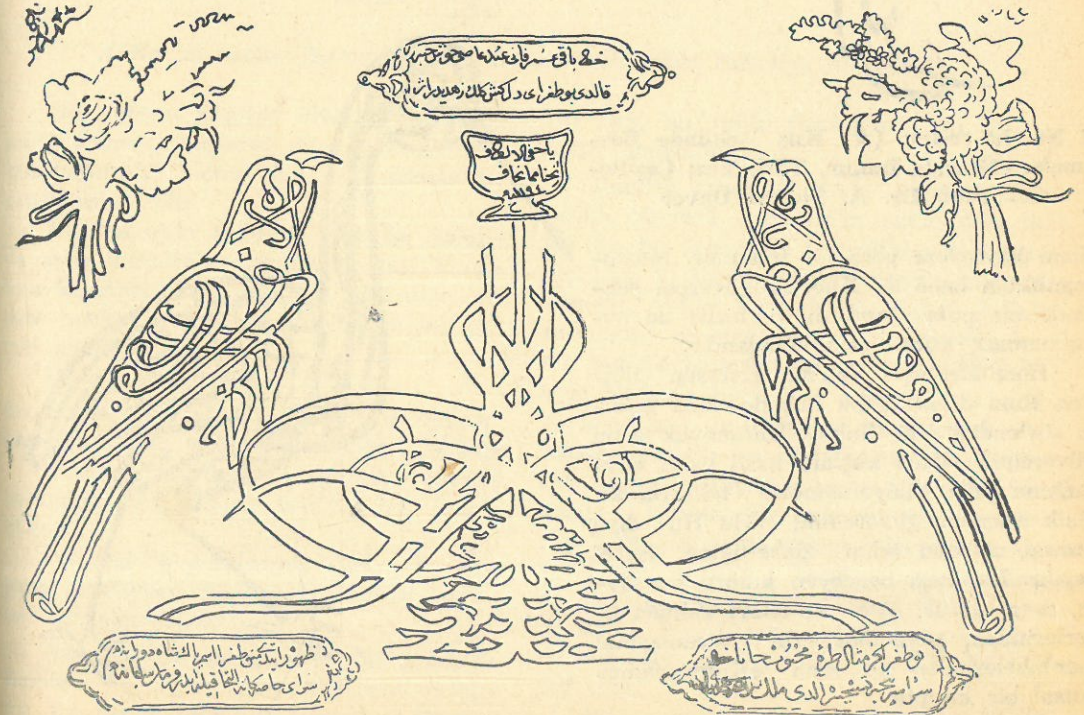
Bundan gayri, daha birçok masal kuşları bulunur ki saymakla tükenmez.

İnsanların olduğu gibi, kuşların da tekkeleri vardır. Buna «Tekke-i Murgan» kuşlar tekkesi denir. Bu tekkeyi Süleyman Peygamber kurmuştur. Yılda bir defa bütün kuşlar buraya uğrarlar yiyecekleri yedi gün; bilinmeyen bir yerden gelir. Burada bir hafta konakladıktan sonra tekkelerinin dünya durdukça kalması için dualar ederler.

Böylece kuşların göklere yükselmesi, bunların olağanüstü varlıklar olduklarını, güzel sesleri, güzel renkleri ile de âdeta dünya yaratıklarının en üstünleri olduklarını akla getirir.

Efsanelere karışan kuşlar dışında, bildiğimiz ve her yerde sık sık gördüğümüz leyleğe de kuşların şeyhi denir. Kâbeden geldiğine inanıldığından kendisine hacı leylek denilir; hattâ bazı resimlerinde başında bir sarık da görülür...

Güvercini de bu arada hatırlamak ge-

1 No. lu resim: Çifte Tuğra, Çifte kuş (İstanbul Belediye Müzesinde).

rekir. Bu kutsal kuş, mevlitte:

**Geldi bir ak kuş kanadıyla revan
Arkamı sığadı kuvvetle heman.**

Beyti ile geçer. Yine:

**Ahı oldum, Adem oldum bahane
Güvercin donunda geldim cihane.**

Gibi beyitler de iki mâna taşır: Bu kuş

2 No. lu resim: (★) Kuş şeklinde Besmele. «Mustafa Rakım, Türk Yazı Çeşitleri» Prof. Dr. A. Süheyb Ünver

Sâmi kavimlere göre bir totemdir. Müslümanlıktan önce de Kâbe'de güvercin şeklinde bir puta tapılırdı ki, bizde de avlanmaması, kutsal sayıldığındandır.

Hacı Bektaş-ı Velî'nin Horasan ilinden Rum diyarına bu kuş donunda geldiği söylendiği gibi, Suluca Karahöyük'te bu güvercinin yırtıcı kuşlara nasıl karşı koyduğunu yine Vilâyetnameler tekrarlarlar. Halk arasında güvercinin; «Hu Hu» diye ötmesi, Allahın adını zikrettiğine işaret sayılır. Bu kuşa benzeyen kumru da saygı, sevgi görür, öyle ki Alevî-Tahtacı eserlerinden, peygamberlerin torunlarının menkıbelerinden söz eden «Kumruname» kutsal bir kitaptır.

Turnanın sesini, Hz. Ali'den aldığına dair eski bir inanç da günümüze kadar

gelmiştir. Yine tanıdığımız kuşlar arasında tasavvuf edebiyatında yer alan bülbülün çağrışımı, tanrısal aşka kavuşma isteğindedir. Güle olan sevgisi de bunu böyle belirtir.

Eskilerin kuşlara karşı sevgileri o derece idi ki oturdukları, ibadet ettikleri yerlere, damların altına kuş evleri yaparlardı, böylece hem onları korumuş olurlardı ve hem de mimarî eserler meydana getirirdilerdi. (1)

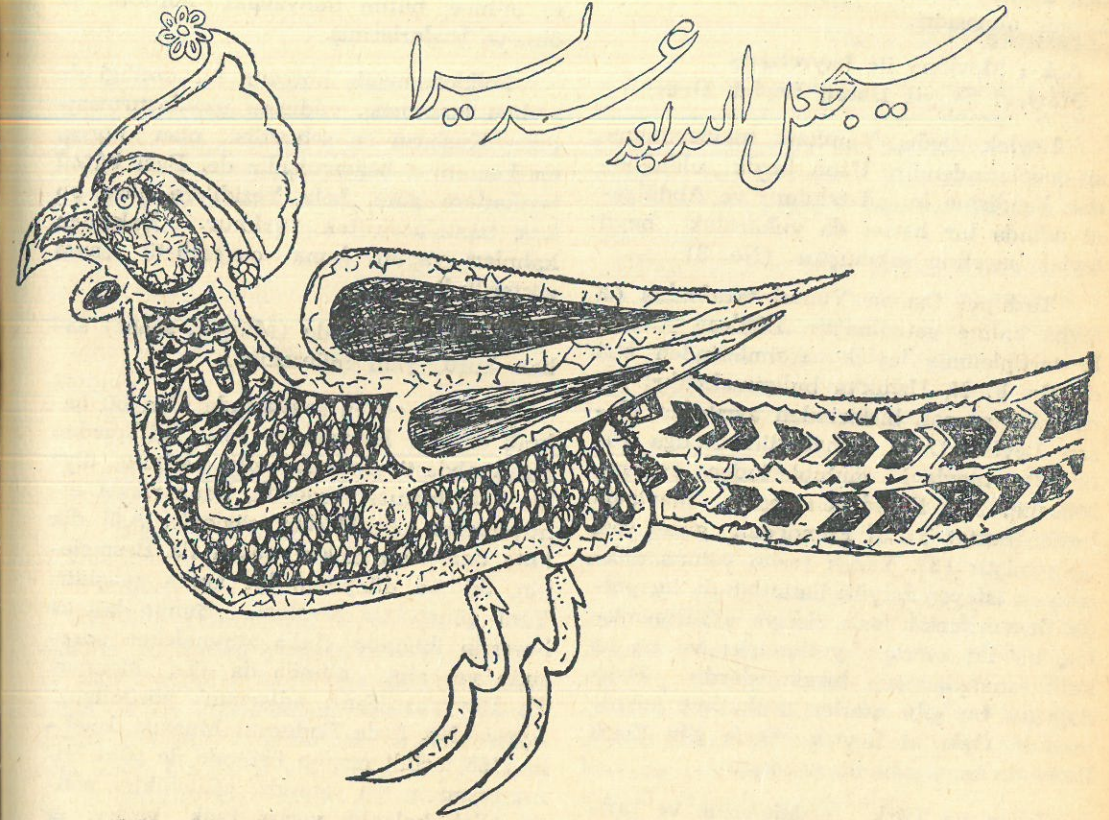
Konumuzun sanat yanına değinecek olursak, birçok sanatçıların kuşlarla uğraştıklarını ve pek çok da kuş biçiminde resimler yaptıklarını görürüz. Nitekim kutsal sözlerle çifte kuşlar, aynalı yazılar, tuğralar yapılmış, buna istenilen biçimler verilmiştir. (No. 1) Eser, buna güzel bir örnek olabilir. Burada şöyle bir yazı okunur:

**Hata bâki ömür fâni, abit âsi, hoş haber
Kaldı bu tuğray-ı dilkeşgilin zühtüdür eser.**

Bunun altında da: «Ya hafiyeeleltaf neccina mimma nahaf» 1194 yazısı bulunur. Şöyle ki: «Ey lutûflarını esirgemeyen Allah, bizi korktuklarımızdan kurtar.»

3 No. lu resim: Lylek (A. Celâleddin) «Mevlâna'nın Ressamları», Ş. Uzluk'tan.

4 No. lu resim: Horoz şeklinde Besmele (İstanbul Belediye Müzesinde)

Bu yazının arapça olarak kuş biçimine girmesi, kuşların yüce Tanrı'ya yakın yaratıklar olmasından, meleklerle bir tutulmasındandır.

Burada çifte tuğranın sağında, solunda aynı ibarelerle meydana gelmiş karşılıklı kuşların ortasında yine çifte tuğra âdeta çatık kaşlarıyla insana bakan bir sureti andırır.

Bunun sağ altında da:

**Bu tuğra eğer misal-i mahub-u canana
Seraser teshire aldı mülk-ü Dehri âdilâne**

Böylece tuğranın sevgilinin yüzüne benzediği ve dünyayı teshir ettiği belirtilir.

Bu yazı ile şekillenmiş kuşlar, bir deyimle koruyucu melekleri, cennet kuşlarını mânalandırırılar...

Asıl incelenmesi gereken bir nokta da Besmele ile biçimlenmiş kuşların varlığıdır. Bu örneklerden en tanınmış Topkapı Sarayında 1013 tarihli Hattat İsmail Zühtü'nün leylek biçiminde Besmelesidir.

Bu eser, bu yolda yapılanların en seçkinidir, denebilir.

Bundan örnek alınarak yapılan 1223 tarihli Mustafa Rakım'ın süslü yazı ile leyleği, bu tarzın en başarılılarından biridir. (No. 2) Eserde yazı ile resmin kardeşliğinden, yahut Besmeleden doğan leylek resminde sanatçı yazının güzelliğinden bir şey kaybetmişe benzemiyor... Halbuki aşırı istiflerle harflerin kendine hâs olan kaidelerden uzaklaşacağı bir gerçek olmakla beraber, bu ünlü hattat, Besmele'nin leylek biçimine girmesi için istiflerle yazıyı okunur bir hale de sokmamıştır. No. 2 de bütün bu noktalar inceden inceye düşünülmüştür... Leylek, halk arasında sevilen, sayılan bir kuştur. Öyle denilir ki bu kuş Hicaz'a giderken camileri ziyaret eder, oradan dönerken Kâbe'yi tavaf eder.

Bu arada Mevlevî Leylek Dede'nin leyleğini unutmamak gerekir. Birçok kitaplara girmiş bu sanat eserinin diğerlerinin

den ayrılan tarafı, türkçe bir beyitte toplanmış olmasıdır.

Aşk-ı Mevlâna ile hayretzede Mevlevî Seyyit Hasan Leylek Dede

Leylek Dede, Yenikapı mevlevîhanesi dedelerindedir. Uzun boylu olduğundan kendisine bu ad takılmış ve Abdülganî adında bir hattat da yukarıdaki beyti leylek suretine sokmuştur. (No. 3)

Tezhipçi Osman Yümnî tarafından da levha haline getirilmiştir. Böylece yazı ile tertiplenmiş leylek resimlerinden biri de Dr. F. N. Uzluk'ta bulunmaktadır: Bu resimler az çok birbirinden ayrılırlar. Hasan Leylek Dede, Şehabettin Uzluga göre (2) mevlevî muhiblerinden ressam, Müsahip Sait Efendi'den resim, mevlevîlerden hattat Yusuf Efendi'den güzel yazı öğrenmiştir (3). Yazıyı resim yoluna dökmek isteyen büyük hattatlar da bu yolda denemelerini fazla ileriye götürmemişler, bir iki eserle yetinmişler ve bu işi halk sanatçılarına bırakmışlardır. Daha doğrusu bu gibi eserler tarikatlere sokulmuştur. Öyle ki Leylek Dede gibi Esedi Dede de bu arada ün salmıştır.

İslâm ve Türk efsanelerine ve tarih katlere giren beyaz horoz hakkında söylenenler pek çeşitlidir. Bu yaratık da kutsal sayılır. Öyle ki, beyaz horozun bulunduğu yere uğur gelir, dedikleri gibi, öterken edilen dua kabul olunur, cinler, şeytanlar yanından kaçarlardı. Yine Hacı Bektaş-ı Velî'nin horoza binip, keramet gösterdiğini söyleyenler çoktur... Bazı eserlere; meselâ Saatnameye göre, Tanrı, Arş-ı âlânın altında kanatları zümrüd ve inci ile süslü bir beyaz horoz bulundurmuş.

5 No. lu resim: Horoz şeklinde Besmele.
(Ankara Etnografya Müzesinde).

Gecenin bitimiyle Tanrı'ya şükretmek üzere ötüncü, bütün dünyadaki horozlar da ötmeye başlarlarmış.

Folklorumuzda horozun bir özelliği de arslanı kaçırması, yıldırım uzaklaştırmasıdır... Kuşların en şehvetlisi olan horoz, en kendini beğenmişidir de. Bazı bâtinî tarikatlere göre, hele Yezidîlere göre bu kuş, tapınılacak tek varlıktır. Bakırdan kalıpları yapılır, buna olağanüstü saygı gösterilirdi.

İranlılara göre de (Mürg-ü seher) sabah kuşu, yani müezzindir.

Sabahın erken saatlerinde öten bu çalınmış kümes hayvanının sesi işitilmeden gusül abdesti alınmaz, yola çıkılmaz, diye bir halk inancı vardır ki, buna riayet etmeyenlerin çarpıldıkları söylenir. Asıl dik kate değer bir nokta, resim ile Besmele'nin, iki zıd dünyanın bir araya gelişidir: Yani günah ile sevabın. Bunun bir de horozun ibiğinde «İnna ataynaleke» suretinin yer alışı, altında da «Ya Mennan, Ya Deyyan» Tanrı adlarının görünüşü... Ayrıca No. 5 de Enderunî Mustafa İzzet'in 1168 tarihli resmin üstünde de yâni horoz resminin üst yanında: «Güçluktan sonra Allah kolaylık verir» tâlik yazısı yer alır.

Türk sanatına soyut bir özellik veren süsleme sanatları, gerçeklerden uzaklaşma düşüncesini doğurduğu gibi, bu sanatın «zihnî ve itibarî» olmasını sağlar, bunun asıl değeri de buradadır. Yazı ile resim, yahut din ile tılsım bu suretlerde yer alınca, hattatlar, halk sanatçıları sade inançta değil, sanatta da dil değiştirdiler. Bu dil, Türk sanatının tevellere, yorumlara yönelen bir yanı oluyordu. Kuş suretlerinin Besmele ile meydana gelişi sebebi, Müslümanlığa girmiş puta taparlık izlerinin bir yapıtta yer alışı mânasını taşırsa, bunda bir yanlışlık düşünülemez.

(1) İstanbul Mimarisinde Kuşevleri. İstanbul Enstitüsü Yayınlarından No. 5 Malik Aksel.

(2) «Mevlâna'nın Resimleri», Şehabettin Uzluk.

(3) «Leylek Dede» Prof. Dr. Süheyl Ünver.

Karapınar Akçayazı Köyü Düğün Gelenekleri

Yazan: Zeki SARIHAN

Konya - Karapınar - Akçayazı köyünde de her yerde olduğu gibi evlenecek oğlanın ana veya babası kız evine düğüne gider. Söz kesildikten sonra belli (nişan) takılır. Önce başlık parası üzerinde anlaşmaya varılır Başlık 3-7 bin lira arasında değişir. En azından 3 bin lira başlık veren bir ailenin düğün giderleri 7 bin liradan aşağı düşmez.

1964 yılında yapılmış bu tip bütçeli bir düğünün giderleri şöyle idi:

Başlık (TL)	3,000
Ev eşyası	2,000
Düğün yiyeceği	500
İçki	200
Çalgıcıya verilen	100
V.s.	1,200
Toplam	7,000

Bellilik (nişanlılık) devresinde kız ile oğlanın görüşmesi olanaksızdır. Bu devrede oğlan evinden kız evine giden oğlanın anası ya da kızkardeşine «Gelin - Kızıcı» denir. Komşu kadınlarının da katılabileceği gelin kızlarının götürdükleri giyecek ya da çerezler kız evinde, gelenlere gösterilir. Çerez ve tatlılara «Ağız tatlaması» denmektedir.

Düğün başlamadan birkaç gün önce, kız evinde tatlı ve şeker yeme geleneği vardır. O akşamki şölene erkekler çağırılır. Biraz sohbet edildikten sonra ortaya üzerinde çeşitli tatlılar ve çerezler bulunan siniler gelir. Bunlar yendikten sonra orada bulunanlar sofraya para atarlar.

Şimdi düğün günlerini sıra ile izleyelim:

Akçayazı'da düğünden bir gün önce köyün kızları kapı kapı dolaşarak düğünü söylerler. Düğünler Salı günü başlar. O gün oğlan evinin damına bir sırık ucunda kırmızı bir bez ya da Türk bayrağı asılır. Salı günü asılan bu bayrağa «etsiz bayrak» denir. (Etsiz = yemeksiz) Akrabadan gelenler olur. Düğün hazırlığı hızlandırılır, yemekler pişmeye başlar.

Çarşamba günü konuklar gelir. Köyün erkekleri akşamleyin oğlan evinde toplanırlar. Çalgı çalınır ve içki içilir. Kadınlar da kız evinde kına gecesi yaparlar.

Perşembe günü, bir kaç gün önce kız

evine götürülmüş eşyalar bir traktöre yükletilir. Gelin de bir başka motora biner. Gelinin motorunda bir boş heybe ile kırmızı bir bez bulunur. Doğruca mezarlığa gidilerek dua edilir, mezarlık dolanırlar ve silâh atılır.

Oğlan evine gelince, gelinin başından ufak para gibi şeyler atılır. Attan indirileceğinde bir yenge «Gelin attan inmiyor» der. Kaynata çoğunlukla koyun gibi bir şey bağışlar. Gelin inerken köyün delikanlıları oğlanın yakınlarından olan erkeklerin yüzlerini boyarlar.

İkinci vakti hoca gelir. Güvey giydirilir. Akşam dua yapılır: Evlilerle ergenler birer yana ayrılarak geleneksel kavgalarını yaparlar.

Cuma günü düğünün son günüdür. O gün kadınlar toplanarak duvak açarlar. Erkekler de güveyin çıktığı bir odaya toplanırlar. Güveyin şapkasını kapalı geline giderek bir armağan alır. Üç kez kapılıp götürülebilen şapkayı gören gelin ilk gelene bir çift çorap, sonraki gelenlere birer mendil vermek zorundadır.

Sözü edilen odaya gelen erkekler evlerinden birer kap çerez getirirler. Birazını güveyin cebine koyduktan sonra kalanını oturup yerler.

Yeni gelin bir süre iş görmez. «Gelinlik yapar» Gelinlik yapmak kaynata ile konuşmamaktır.

Düğünlerde güreş veya başka eğlenceler olmaz.

KINA GECESİ TÜRKÜLERİNDEN

Kınacılar çay başma dizildi
Yeşil kınam altın tasta ezildi
Kınayı görünce benzim bozuldu
Ağla anam ağlamanın günüdür.

Antalya'dan aldım yaprak kınayı
Bezirgândan aldım ballı hurmayı
Yakma yengem yakma sen bu kınayı
Yaktığın kınaya pişman olursun.

Gözümün sürmesin kömür etmeyin
Elimin kınasın çamur etmeyin
Onbeşlik kızınız gelin etmeyin
Yaktığın kınaya pişman olursun.

Gel kuzucuğum gel kına yakayım

Erzurum Folklorundan Derlenmiş Maniler

Yazan: Prof. FINDIKOĞLU Z. Fahri

Türk ülkeleri içinde gittikçe kaybolan Türk folkloruna en çok sahip olan köşe nerede? Bazı folklorcularımız Orta Asyayı gösteriyorlar Geçen asır için doğru olan bu işaret, 1917 sonrası Orta Asya Türklüğü için de doğru mu? İşte bir mesele. Maamafih Orta Asya Türklüğünün bulunduğu ülkeleri ele geçiren Rusya ile, yeni yeni ele geçirme hareketlerine girilen ve işe Doğu Türkistan ile başlayan Çinindeki Türkistan'lardan ne haber? Zevahire bakılırsa Rusya, mahkûm Türk diyarlarında Türk folklor hazinelerine ehemmiyet veriyor. Siyasî propaganda ve sanat hareketleri için Türk folkloru her taraftan bir istismar konusudur. Bu istismarın bir ucu bazan Türkiyemize kadar geliyor. Tünel'in yukarı tarafındaki bir konsolosluk cemeânı, bazan Özbeklerin, Azerilerin, Kazakların ve Türkmenlerin... ilh. artistlerine ait fotoğraflara hasredilmekte. Bundan sonra Beyoğlu caddelerinde Gürcü, Ermeni folklorlarıyla beraber mahkûm Türk diyarlarının folkloru sanat perdesi altında ilân ediliyor ve gösteriliyor. Bugünlerde de

Ak mermer üstüne pekmek dökeyim
Git de ben burada hicran çekeyim
Anasını koyup giden nazlı kuzu vay.

★

Gelinin yükü tutuldu
Oğlan evine yıkıldı.
Kız ananın beli büküldü
Kal evimiz kal kalındı
Şen odalar şen olundu.
Ana hamama vardın mı
Yunduğum yeri gördün mü
Bencileysin kız buldun mu
Kal evimiz kal kalındı
Şen odalar şen olundu.
Atlada gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük kız evin yakışığı
Kal evimiz kal kalındı
Şen odalar şen olundu.

★

Kız annesi kız annesi
Hani bunun öz annesi

(Rusya halk sanatçısı Raşit Beylentof'un, Türk, Azeri, Ermeni halk şarkılarını teganni edeceği haberi verilmekte. (Dikkat: Türk, Azeri ... tarzındaki beyan, sanki Türk, Azeri birbirinden ayrı olmuş gibi gösterilmekte...) Bunların karşısında safdilce:
— Daha ne istenir? Sovyetizm, Türk folklorunu dünyaya tanıtıyor! denebilir. Nitekim son bir iki senede pasaportlu olarak Rusya'ya, Türkistan'lara ve Doğu peyklerine gidenler, gezip tozanlar, yiyip içenler kendilerinin avdetlerinde, yazdıkları ile memnuniyetlerini anlatmıyorlar mı?

Şimdi Türkiyemize gelelim: 1930'lar- dan sonra, İstanbul'daki Türk kadınının hançeresinden çıkan seslere karışan halk türkülleri ile beraber halk danslarımız da salonlara girmiştir. Son kırk yılda folklor sözü, türkü ile dansın müteradifi, aynı mânâyı ifade eden bir kelime haline geldi ve yayıldı. Ankara ve İstanbul'daki iki ilim ve terbiye müessesesinin bedîi terkip yoluyla yaratıcı sanata zemin hazırlamak maksadıyla topladığı, fakat sanatçısını bulamayan türküler ve notalar bir tarafa bırakılırsa, folklor - ki bazan tuhaf şe-

.....

Dam başında ot muydum
Dalınızda yük müydüm
Bir kız size çok muydum
Emminde, dayında oğlan yok muydu

Ocağımızın taşı kara
Yüreğimin başı yara
Sabahleyin kalk da anam
Kızım diye beni ara

A kekligim seke seke
Boğazında gümüş halka
Ben evimden ayrılmazken
Ayırdılar söke söke.

Evimizin önü marul
Sular akar harıl harıl
Nolur anam ge! bir daha
Kızım diye bana sarıl.

(Bu türkülleri Akçayazı Köyü ilkokulu öğrencilerinden Ramazan, Bekir ve Fatma İncekara derlemiştir 1964)

kilde folklor gibi yazılıp telâffuz ediliyor! - ticarî bir kazanç kaynağı haline geldi. Kısacası folklor çok yayıldığı, caddede, sokakta, son zamanlarda yer aldığı için, bazı kim-seler:

— Artık ne endişe ediyorsunuz? Folklorumuzu bundan daha iyi tanıtmak mümkün mü?

Diyebilirler ve nitekim de denmektedir. Fakat buna rağmen, bir kısım folklorcularımız, 1927-1937 arası devreden beri Türk folklorunun sahibini hasretle aramakta olduğunu düşünüyorlar. Memleket sathına yayılan ciddi bir ilmi çalışma, malzeme toplama gayret ve hararetini kaybetmişe benziyor. Aralarında (Türk Folklor Araştırmaları) dergisinin de bulunduğu birkaç meslek teşekkülünün ve mecmuasının endişesi de olmazsa, hemen hemen hiçbir dâva yokmuş gibi bir hava içinde kalacağız.

Irak'ları, Kıbrıs'ları, Suriye'leri, Orta Asya köşelerini bir tarafa bırakarak, elimizdeki Türkiye'nin haritası karşısında gözlerimizin Anadolu'nun Doğusuna ve Güneyine, Güney Doğusuna kaymaması imkânsız. Orta Asya'nın hicretlerle gelen Türk kültürlerinin İran'dan sonra, on asır kadar önceki büyük muhaceret, Küçük Asya'ya girerken bu köşeler teşekkül etti. Bu sırada Doğu Anadolu'nun küçük bir kazasına ait kültür meseleleri için kurulan bir dernek, bu kaza ile birlikte Erzurum vilâyetinin tamamını içine alan bir bölgeyi kültür kazısı amelîyesine tâbi tutmağa başladı.

Gerçekten Tortum Kalkınma Derneği, şimdiye kadar 7 kalemde toplanan neşriyatının sonuncusunu, kaymakamlık ile bulunduğu muhtelif memleket köşelerinin edebî hazinesinden derleyen Şehidoğlu Süreyya Bey, topladığı (Erzurum Mânileri) ni bir kitap olarak neşretti. (1) Toplanmış mânileri, Türkistanlı, Iraklı, Suriyeli Türkmenler, gözlerindeki sevgi ve sempati ışığının pırıltıları arasında sanki Kerkük'ten, Kâşgar'dan, Taşkent'ten toplanmış gibi benimseyerek okuyorlar. Bir tek mâni Orta Asya - Küçük Asya vahdetini canlandırmağa kâfi. Eserin başına bir (Önsöz) yazan muharrir, Erzurum Lisesinde muallim iken, talebe olarak tanıdığı Şe-

hidoğlu'nun bu gayretini tanıtıyor (2). Kitabı negreden dernek, «edebiyatçıları, folklorcuları Şehidoğlu Süreyya'nın derlediği folklorik malzemeyi tahlil etmek» amelîyesine dâvet ediyor. Nihayet toplayıcının kendisi çalışmasını anlattıktan sonra, eserin bütün gelirini Erzurum kazalarının kalkınma işlerine teberru etmektedir.

Öteden beri folklorcular, merkezi Erzurum olan bir Doğu bölgesinin en saf, fakat zamanla karışmağa, kaybolmağa mahkûm folklor hazinesine işaret etmektedirler. Bu işaret ne derece doğru? Hüküm alâkalılara bırakarak, sadece muharrirleri arasında bulunduğum (Folklor Araştırmaları Dergisi) nin okuyucularına genç folklorcu Şehidoğlu'nun bu pek değerli eserini tavsiye etmekle kalıyorum (3).

(1) Eserin fiyatı 10 liradır. Bayilere verilmiyor. Ankara'da Ulus Şehir Çarşısında 23 No. da (Tortum Kalkınma Derneği Ankara Şubesi) nde, İstanbul'da Çemberlitaş'taki 43 No. da (Tortum Derneği İstanbul Şubesi) nde, Erzurum'da (Cumhuriyet Cad. İşıl Mağazası) nda bulunuyor. İstanbul Derneği dağıtım merkezidir. Toptan almak isteyen kitapçılar oraya müracaat edebilir. Kültür müesseselerine, öğretmenlere ve muharrirlere ve yayınevlerine % 40 tenzilat yapılmaktadır.

(2) Bu çok değerli muharrir ve aziz dost, Millî Mücadele yıllarında Erzurum'da neşredilen (Albayrak) adlı meşhur İnkılâp gazetesinin başmuharriri Müstak Sıtkı Beydir (şimdi Sıtkı Dursunoğlu diye tanınır).

(3) İşaret ettiğimiz diğer eserler şunlardır: Halk şairi Sümmânî (500 kr.) - Tortum ekonomisi (25 kr.) - Erzurum'da Mobilite (200 kr.) - Tortum'un Meseleleri (200 kr.) - Mâniler (200 kr.) - Tortum Rehberi (500 kr.) - Erzurum Mânileri (10 lira) - Bayburtlu Zihni (300 kr.)

Bu eserler için de: (Meslek Gazetesi: Erenköy, İstanbul) adresine müracaat edilmelidir.

Kaymakçı'dan Bed-dualar ve Hayır-Dualar

Yazan : Nedim ORTA

İzmir'den Kiraz'a gitmek üzere otobüse binenler Ödemiş'i geçtikten sonra Bezdegüme, Gereli, Ayasuluğ (Türkönü) - Bu köy Çakırcalı Mehmet Efe'nin köyüdür - köylerini geride bırakarak küçük bir kasabayı andıran Kaymakçı'dan geçerler...

Burada bir iki saat kalıp şöylece bir dolaşmalar ivedilikle kahvelerin ve meyhanelerin çokluğu dikkatlerini çeker. İlk anda bura halkının tembel olduğu kahve köşelerinde zaman öldürdüğü kanısına kapılır kişi. Bu kanının gerçek payı olmasına rağmen çalışkan insanlardır Kaymakçılıklar. İncir bahçeleri tüm ovayı kaplar, tütün tarlaları uzanır gider yol boyu. İlkbaharın ilk ayları sıvarlar kolları bir işe dalarlar ki, kimse kimseyi göremez. Sonbahara değin çalışırlar hep...

Kaymakçı'da bulunduğum günlerden birinde tütün fideliklerini bozan köpeklere beddualar yağdıran 65 yaşlarında bir nine-nin yanına vardım. Emegine acıdım, ortak oldum üzüntüsüne. Sonra lâfi dönüp dolaştırıp maksadına getirdim.

«Ebe, gel hıncını iyice al, bana da biraz beddua et» dedim. Şaşırıldı nine bu sözüm üzerine... Anlattım...

Aldı nine görün ne beddualar etti:

- 1 — Ayacına (ayağına) tokmaklar takılsın.
- 2 — Ayacıkları meret olsun.
- 3 — Canın çıksın.
- 4 — Ciğer bağından yan işallah (inşallah)
- 5 — Ermeni cavırın (gâvurun) köpeği.
- 6 — Gök başlı cavırın köpeğinden usandım, irgendim (igrendim)
- 7 — Gözün kör olsun.
- 8 — İşallah (inşallah) sürün,
- 9 — İki ayakların bağlanasica işallah.

- 10 — Kanlar kus işallah.
- 11 — Kara kurşunlar ye işallah.
- 12 — Kenef kovan.
- 13 — Kör kurşuncuklar yiyesice.
- 14 — Naha gidişin gidiş olsun, gelişin geliş olmasın.
- 15 — Ocağı kör olasica,
- 16 — Ovaya gitsin sel alsın, tepeye gitsin yel alsın
- 17 — Odu oca (ocağı) kör kalasica kâfir,
- 18 — Ölüñ dışarda kalsın,
- 19 — Pabucuna ip takasica
- 20 — Taksirat olsun ayağına dolansın,
- 21 — Tuttuğün ileri gitmesin işallah
- 22 — Yâlı (yağlı) kurşun önüne.

dedikten sonra, «Bu kadar yeter mi?» der gibi baktı yüzüme. «Yeter nine yeter» dedim. «Haydi şimdi de bu bedduaları tatlıya bağlayalım» diyerek biraz da hayır dua söylemesini istedim ondan...

Gene aldı nine birkaç hayır dua etti:

- 1 — Allah gönlüne göre versin,
- 2 — Allah sene (sana) kara kaşlı, kara gözlü gelin nasip etsin,
- 3 — Allah tasarı duyurmasın,
- 4 — Allah binbir bereket versin,
- 5 — Allah insanın kalbine göre verir,
- 6 — Allahım oğluma akıl fikir ver,
- 7 — Al başlı gelinler al,
- 8 — Biri bin olsun, tuttuğu altın olsun
- 9 — Evlâtlınla (evlâdınla) binbir yaşa,
- 10 — Kızınla oba ol, oğlunla köy ol,
- 11 — Kırk bir kere maşallah,
- 12 — Tuttuğu ileri gitsin,
- 13 — Tuttuğün iş hayırlı olsun.
- 14 — Kum diye tuttuğün altın olsun,
- 15 — Ömrün çok olsun.

Yunus Emrenin Mezarı Üzerine

Yazan: Selçuk ES

Büyük şair Yunus Emre'nin Karaman'da mı, yoksa Eskişehir'in Sarıköyünde mi yattığı konusu, Karaman ve Eskişehir Turizm Dernekleri arasında tartışma mevzuu olmuş, mesele, bir hayli uzayıp gitmiştir.

Bir İstanbul gazetesinde okuduğum habere göre, Âşık Yunus'un Sarıköy'deki kabrinin açıldığını, paleontoloji ilmine göre kafa tasının ve bazı kemiklerin normalden biraz üstün irilikte olduğunu, bu sebeple mezarın Yunus Emre'ye ait olması ihtimalinin ileri sürüldüğünü öğrendim. Hazırlanan raporu, sayın Abdülbaki Gölpinarlı da tasdik ve Yunus Emre'nin Eskişehir'in Sarıköyünde yattığını sözlerine ilâve etmiş.

Bu konu üzerinde 25 sene evvel, «KONYA» dergisinde vesikalara dayanarak bir makale yazılmış. Bundan parçalar almak suretiyle YUNUS EMRE'nin mezarının KARAMAN'da olması gerekçesini savunmak isterim.

Karaman Turizm Derneği başkanı avukat Baha Kayserilioğlu'nun elinde bulunduğu bildirilen yazma bir divana göre, Yunus Emre'nin Karaman'da yattığı söyleniyor. Ben bu eseri görmedim. Yalnız, «Konya» mecmuasında 1940 yılında Doktor Azmi Avcıoğlu imzası ile «Karaman'da Kirişçi Camii» için yazılan makalede, Yunus Emre'ye, dolayısıyla belki de bu divana da temas ediliyor. Şöyle ki:

«..... Karaman'da Kaadiri Tekkesi son şeyhi Bekir Efendi'nin oğlu Hanefi Efendi'nin elinde yazma bir YUNUS EMRE DİVANI gördüm, bu divanın sonunda birkaç sahifesinin noksan bulunduğunu tesbit ettim. Eserin kimin tarafından kaleme alındığı anlaşılmadı» denilmektedir.

Verilen bilgiye göre, Kayserilioğlunun elindeki divanın bu divan olması ihtimal dahilindedir. Merhum doktor Azmi Avcıoğlu yazısına devamla; «Bu eserin Karaman'da bulunması, Tapdık Emre ve Yunus Emre'nin burada bulunmasını ispat etmez» diyor.

Merhum doktorun bu yazısının bir

sayfa gerisinde «Not» başlığı altında, o zamanki Konya Kitaplığı Müdürü Mesut Koman tarafından vesikalara dayanılarak şu fikir ileri sürülüyor:

«Muhterem doktor Azmi Avcıoğlu, Yunus Emre ile Taptık Emre'nin Karaman'da yattıklarının rivayet olunduğunu ve bunu katî olarak kabullenemeyeceğini bildiriyorsa da, Yunus Emre'ye ait Bursa'da, Manisa'nın Emre köyünde, Erzurum'un Dutçu, Isparta'nın Keçiborlu kasabası kurbinde, Karaman'da, Sivas civarında, son olarak da Sakarya'nın Sarıköyünde olmak üzere yedi türbe vardır. Bunlar, Yunus'un müşidi Taptık Emre'nin makamı ile birlikte itibarî birer makamdır. Karaman'daki mezarın, daha fazla Yunus Emre'ye ait bulunduğunu şu vesikalara dayanarak kabullenebiliriz:

Hicrî 930, Milâdi 1514 yılında Derviş Hasan Seyit Kasımı Kadiri, «Fi Beyanül Makamat ve Binay Elmağruf fi el Lârende keza min diyarı Sinan» başlıklı manzumesinde:

**Yunus makamı da şark kapıda
Dahi Ulucami Şam kapıda**

Diyerek Yunus makamının eski Karaman Surunun gündoğu tarafında olduğuna işaret ediyor.

Yunus Emre Camii, bugünkü Karaman'ın gündoğusundadır.»

Sayın Mesut Koman, yazısına devamla, hususî kitapları arasındaki yazma eserlerde, burada yatan (Karaman'daki mezardan bahisle) zatın Yunus Emre olarak gösterildiğini, bu hususta kendisi tarafından herhangi bir mütalâa ilâve edilmeden dâvanın haricinde kalarak olayı tamamen vesikaların konuşmasına bıraktığını yazıyor.

İlk vesikayı ben biraz daha özetliyerek arz ediyorum:

1 — Hicrî 1121, Milâdi 1705 tarihli Derviş Keşfi tezkeresinden Lârende'deki (Karaman'daki) Paşa Medresesi müderrisi

Hacı Musa bin Süleyman tarafından kendi cönküne nakil olunan satırlarda:

« Karaman Mevlevî Dergâhında söylene gelen rivayette, Yunus Emre aslen Türktür. Ecdadı Yafes evlâdından olup, Tufanı Nuh'dan sonra İçel (Mersin) in Tarsus şehrini kuran Tersiş neslinden olup çoğalınca, Hitit ve Heti isimli Türk kabilelerinin de buraya gelmesi üzerine, Yunus'un ceddinin Ermenek civarındaki Sepas köyüne geldiklerini (göç ettikleri), buradan Yunus'un altıncı batın cediti İshak, Nure Sofu ile birlikte Lârende'ye gelerek devrin hükümdarı Melekşah'a müracaatla Karaman'ın Akçaşehir köyünde oturmalarına müsaade edildiklerinden bahisle, aile buraya yerleşiyor. Yunus'un babası Karaman'da oturduğu sırada Yunus Emre dünyaya geliyor. Gençlik çağına erişen Yunus, dünyadan nefret ederek içinde yanan Allah sevgisi ve onun aşkıyle kendisini yollara atıyor, bu çıkışla Sakarya kurbinde münzevî bir hayat sürmekte olan Taptık Emre ile buluşarak ona intisap ediyor. Taptık Emre'nin tekkesine kırk yıl sırtında odun çekmekle hizmetinde bulunuyor. Onun makamına erişiyor. Allah aşkıyle dağlarda dolaşmak suretiyle tekrar yola çıkan Yunus Emre, Konya'ya gelerek Hazreti Mevlâna Celâlettini Rumî ile buluşuyor. Mevlâna Celâlettin onu güler yüzle karşıyor, birkaç gün misafir ediyor. Büyük hürmet gösteriyor. Ayrılrken de onunla birlikte hayli yol gitmekle uğurluyor. Hazreti Mevlânanın müritleri pirin bu hareketine hayretle, soruyorlar:

— Ya Pir, böyle avam bir kişiye bu kadar hürmet göstermenin sebebi nedir? Hazreti Mevlâna bu suale şu sözlerle cevap veriyor:

— Ben hangi makama ayak basmış isem, bu Türkmen kocasını daima ilerde gördüm, deyip susuyor.

Bu konuşma ve buluşma, Şeyh Üftade'nin «Vakıatı Üftade» isimli eserinde de aynen kaydolunmaktadır.

Sayın Mesut Koman, ikinci olarak da şu vesikayı veriyor:

2 — Hicrî 1143, milâdî 1727 tarihinde yazılan «Haki» nin cöngünde şöyle bir kayda tesadüf ediliyor:

**Lârende'de çoktur deli,
Cenkü sitemden azdır veli,**

**Yunus Emre bundadır ıyan,
Tekkesi kurbinde medfeni nihan
Çünkü arzusu anın manevî
İstedi halkdan gizlemek medfeni
Mevlâna ile son buluşmuş,
Gelip Konyada görüşmüş,
Hem teşyi etti Pir Celâlettin
Didi bu Türkmen yücedir hemin
Lârendede kıldı terki can
Mesken olsun ravzai rahman.**

Yukarıdaki satırların incelenmesinde, Yunus Emre'nin, mezarının gizli tutulmasını arzuladığı, kendisinin Karaman'da ölmüş bulunduğunu ne güzel açıklıyor.

Mesut Koman, üçüncü vesika hakkında da şu bilgiyi veriyor:

3 — 1935 senesinde, sayın Burhan Ümid'in çıkardığı üç ciltlik Yunus Emre Divanı adlı eserinde, Lârende'deki Yunus Emre Zâviyesine ait Hazineyi Evrakta bulunmuş bir vesikanın fotoğrafı ile sureti vardır. Buna göre Hicrî 1175, Milâdî 1759 senesine ait olan belgede şöyle denilmektedir:

« ... deri Devletmekine arzı daii ke-durki medinei Lârende'de medfun merhum ve mağfurünleyle Yunus Emre Zâviyesinin vazife muayyene ile... » diye devamla buraya mütevellî tâyini yapıyor. Vesikanın altında:

«Elabdüddai bildevlet-il aliyyetil Osmaniye»
«İbrahim Elkadı Bimedineti-Lârende»

Kayıt ve mühürü görülüyor.

Bu vesikalara sonuncu olarak bir belge daha ekliyebiliriz:

1300 Hicrî, 1884 Milâdî yılında ve onu takip eden diğer yıllarda neşredilen Konya Vilâyet Salnamesinde, vilâyet sınırları içerisinde yatan evliyaullah sıralanıp yerleri gösterilirken, Yunus Emre'nin de Karaman'da yattığı (devletin resmî bir organı tarafından da) gösterilmiştir.

Ben paleontoloji ilminin insan bakıyeleri üzerinde katî bir sonuca varacağını zannetmiyorum.

Faraza günümüzden ikiyüz yıl sonra, tesadüfen Pazarola Hasan Bey'in kabri açılrsa, içinden çıkacak olan o iri kafatasının devrimizin bir ülemasına ait olduğu mu kabul edilecek?

Vesikalar varken, tahminlere girişmek, hissî hareketlere yönelmek, ilim açısından, tabî ki değersizdir.

Nişan Bohçası, Gelin Elbisesi, Kına Hamamı, Cehiz Yazma

Yazan : İshak SUNGUROĞLU

Nişan bohçasından sonra, nişanlı kızın, oğlan evine mensup kadınlardan kaçmaması, yani yüzünü gözünü örtmemesi ve sonra da «Hayırlı olsun» demek için, oğlan evine mensup kadınlardan bir kısmı, misafirleriyle birlikte kız evine giderler. Kız evinde gelinlik kız, süslenmiş, bezenmiş, takmış, takıştırılmış ve fakat başı ve yüzünün tamamı örtülü ve yalnız gözlerinin açık bulunduğu bir kıyafetle ortaya çıkarılır. Başta kayınvalidenin, görümcenin ve sırasıyle misafirlerin ellerini öper. Öptükçe herbiri ayrı ayrı kızın boyuna ya bir beşbirlik veya bir altın veya münasip bir hediye vermekle kızın başındaki örtü açılınca, yüzü, başı meydana çıkar ve bir daha örtünmez. Serbest olarak misafirlerin yanlarına her zaman için girer çıkar ve konuşur...

Bu merasimden sonra, kız evi tarafından oğlan evinin erkeklerine bir gelin ziyafeti, bunun ardından da biçki ziyafeti diye oğlan evinin kadınlarına ziyafetler verilir. O gün, geline kaç kat elbise yapılırsa hepsi birden kadın terziler tarafından biçilir. Kumaşlar kesildiği sıra, oğlan evinin misafirleri, kesilen bu kumaşların üzerine para serperler ki, bu paralar terzilere aittir.

Yine bu günlerde, oğlan evi ilgililerinden alınan para ile kızın bütün noksanları tedarik edilir ve ayrıca kızın bizzat hazırladığı cehiz (cihaz) sandığındaki eşya, gerek kız ailesi tarafından verilen, gerekse oğlan evinden katırlara yükletilmiş veya hamalların sırtında gönderilen ev eşyası ile evvelce gelen nişan bohçasındaki eşya ve mücevherat ve bugüne kadar getirilen hediyelerle birleştirilerek, kız evindeki bir sofada veya büyük odalardan birisinin üç bir tarafına sıra ile muntazam dizilmek suretiyle istif edilirdi.

Başta kızın rahlesi, pembe tüllere sarılmış olduğu halde, cehiz eşyasının üst başında yer alır. Bunun yanında büyük bir çekmece vardır ki, içi gelinin altın, gümüş ve elmas gibi kıymetli emaretleri ile dolu... Bunun alt yanında, bohçalarla kadın elbiseleri, iç çamaşırları ve diğer ev eşyaları... Karşı tarafta ise yataklar, yorganlar, yastıklar, makatlar; oda

takımları, sandıklar, kilimler ve halılar gelirdi. Bunlardan sonra kahve, şerbet ve mutfak takımları, tunç mangallar ve saire gelirdi.

Bu eşya ve bu sergi, bir hafta kadar şehrin bütün kadınlarına açıktır ve serbesttir. Kadınlar kafile kafile gelir, cehiz odasını seyr-ü temaşa eder ve hayırlı olsun temennileriyle dönerlerdi ki, bu merasime de «Cehiz Görme» denilirdi.

Cehizin konulduğu günün ertesi gününde ise «Kına Hamamı» töreni yapılırdı. O gün için herhangi bir hamam, kız evi tarafından — hariçten bir tek müşteri kabul edilmemek suretiyle — öğleden akşama kadar «Kabal» (1) edilirdi ki, bu zenginlere mahsustu. Orta ve diğer aileler, umum arasında herhangi bir hamama misafirlerini davet ederlerdi. Oğlan ve kız evlerinin davetlileri belli saatte hamama giderler, tefler ve türkülerle karşılanırlardı. Misafirler, hamamın dörtbir tarafında yerlerini alınca, evvelâ şerbetler ikram edilir ve sonra yıkanmaları için her misafirin «Kıldan» (2) inna (2) birer kalıp sabun konular, o sıralarda gelin kız da hamama getirilmiş bulunur... Yine tefçiler çalarak, çağırarak gelini karşılarlar... Gelin yerine oturur, elbiselerini çıkarır, havlulara sarılır. Natırlar kollarına girer ve iç hamama doğru yönelince, bütün misafirler de gelini takip ederler... Tefler çalınarak, tefçiler tarafından uzun havalar ve türküler söylenerek iç hamama girilir... Göbektaşının etrafında gelin ve tefçiler ayakta yerlerini alınca, gençler, oynamaya başlar... Neşe ve gülüp söylemeler arasında gelini yine natırlar koltuklayarak ısı kürüne «Halvet» e götürürler... Natırlar tarafından yıkanır ve yine aynı şekilde göbektaşına getirilerek, oturtulur.

İlgililer tarafından evvelce hazırlanmış olan «Kına Tabacı» ortaya getirilerek, gelinin ellerine ilk kına konular. Bu arada tefçiler, şu mânileri söylemeğe başlarlar:

**Hoş geldiniz, akın akın,
Düğünümüz pek de yakın,
Kızımızın ellerine,
Sevinerek kına yakın.**

BUCAK İLÇESİNDE
Arzu ile Kamber Hikayesi

Yazan: Şener YÜCE

Bucak'ın Karayvatlar Mahallesi muhtarı Ali Ekiz (Ali Efe) den derlenmiş olan Arzu ile Kamber hikâyesi baştan sona kadar mâni şeklindedir. Ali Efe tarafından düğünlerde sazla çalınıp söylenmektedir. 58 kıt'adır.

Aldı Arzu:

Ey pınara gelenler
Elini yüzünü yüyenler
İki gözü kör olsun
Bileziğimi alanlar

Aldı Kamber:

Arzum ağlayıp durma
Karılar bağlayıp durma
Bilezin zay'olmaz
İntizar eyleyip durma

Aldı Arzu:

Ey pınara gelenler
Elini yüzünü yüyenler
Cennet yüzü görmesin
Bileziğimi alanlar

Aldı Kamber:

Kara atlar azılı
Koç koyunlar kuzulu
Bilezinin üstünde
Arzum ne var yazılı?

Aldı Arzu:

Kara atlar azılı
Koç koyunlar kuzulu
Bilezimin üstünde
Arzu-Kamber yazılı.

Aldı Kamber:

Kaya dibi kuytu luk

Bu gelir tuluk tuluk
Bilezini bulana
Arzum ne var mücüdelik:
(Müjdelik)

Aldı Arzu:

Ey taş delik taş delik
Sular akar beş belik
Bilezimi bulana
Tatlı canım mücüdelik.

Aldı Kamber:

Arzum Arzum gül Arzum
Gül dibine gel Arzum
Bilezin koynumda
Sok elini al Arzum.

Aldı Arzu:

Sırımsın sırdaşısın
Hocadan yoldaşısın
Neden çimcik vurursun?
Şen benim kardaşısın.

Aldı Kamber:

Sır molur sırdaş molur
Hocadan yoldaş molur
Suda bulunan Kamber
Arzuya kardaş molur

Aldı Arzunun Anası:

Arzum seni duyarlar
Kıyım kıyım kıyarlar
Kamberle ikimizi
Bir zindana koyarlar

Aldı Arzu:

Ana bizi duysunlar
Kıyım kıyım kıysınlar
Kamberle ikimizi
Bir zindana koysunlar.

Elimde kara şişe

Kaldırdım vurdum taş
Ana bizi kınama
Âşıklık geldi başa.

Aldı Arzu:

Kamber gider kuzuya
Boynu dönmüş pazıya
Elindeki lokmayı
At Kamberim tazıya

Aldı Kamber:

Arzum yaslar tutmuşsun
Kaşına sürme çekmişsin
Elimdeki lokmaya
Ağlar mı katmışsın?

Aldı Arzu:

Ey midiye midiye
Saat geldi yediye
Elindeki lokmayı
At Kamberim kediye.

Aldı Kamber:

Ey midettin midettin
Sen bunu iyimettin
Genç yaşında gül Arzum
Sen beni katil ettin.

Aldı Arzu:

Kafa kafaya tuttular
Ağalar sözü yaptılar
Ey Kamberim Arzunu
Gurbet ele sattılar.

Aldı Kamber:

Ey dereler dereler
Derede gül dererler
Söylerim dayım beylere
Seni bana verirler.

Aldı Arzu:

Gidiyon uğur olsun
Düz ova yolun olsun

ARAŞTIRMALARI

Benden başka seversen
İki gözün kör olsun.

Aldı Kamber:

Gidiyon uğur olsun
Dağla taş yolun olsun
Senden başka seversen
İki gözüm kör olsun.

Aldı Kamber:

Al taylar doru taylar
Herkes yaylasını yaylar
Arzuyu elimden aldırırım
İmdada geldim dayılar.

Babam yeri Dağistan
Anam yeri Gürcistan
Ayrıldım Arzu dosttan
İmdada geldim dayılar.

Dayım benim dayımdır
Her sözüme dayımdır
Paranız sizin olsun
Arzu benim payımdır.

Aldı Cazı:

Karşıdan gelen atlı
Eli deste kâğıtlı
Belli dayına gitti
Yok dayından bir atlı

Aldı Kamber:

Dayıma gittiydi
Yolları tuttuydu
İki gözün kör olsun
Sen sebeb oldun cazı.

Aldı Cazı:

Karşıdan gelen adam
Cepleri dolu badem
Dayına gittiydi
Yok dayından bir adam.

Aldı Kamber:

Dayıma gittiydi
Yolları tuttuydu
Cennet yüzünü görmæ
Sen sebeb oldun cazı.

Aldı Kamber:

Ey dadılar dadılar
Petek yapar arılar
İşiniz hayır olsun
Kınanızı yakın karılar.

Canımın canı düldül
Gönlümün varı düldül
Arzum gelin gidiyor
İncitme götür düldül.

Ey kavaklar kavaklar
Kavak dalını ufaklar
Arzumun gül yüzünü

Sıkmasın yeni duvaklar.
Aldı Arzu:
Ey kavaklar kavaklar
Kavak dalını ufaklar
Sana hayırsız yüzümü
Varsın sıkısın duvaklar.

Aldı Kamber:

Ey fengiler fengiler
Çifte döner çengiler
Arzumun gül ayağını
Sıkmasın özengiler

Aldı Arzu:

Ey fengiler fengiler
Çifte döner çengiler
Varsın gül ayağını

Sıksın şu özengiler
Kamber Kamber has
Kamber
Pınar başı taş Kamber
Mevlâm sana yazmamış
Kaderine küs Kamber

Elimi koydum dizine
Darıldın mı sözüme
Bir öptüm Kamberimi
Hiç bakmıyor yüzüme

Yel eser duman savrulur
Kaşım gözüm çevrilir
İki gözüm Kamberim
Yol nereden ayrılır?

**ANADOLU
BANKASI**

SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI
AİLENİZİN BANKASIDIR

(4) Bu kişilerin ikisi oğlan evi, ikisi de kız evi tarafından seçilir. Bunlardan kız evini temsil edenler, eşyaya daima fazla, oğlan evininkiler ise noksan fiat koydurmaya çalışırlar. Bazan çetin mücadeleler olur. Misafirler arasındaki büyüklerin emir ve müdahaleleri ile işe devam edilerek sonuç alınabilirdi.

(5) Mehir: Lûgatçe evlenmeler arasında nikâh bedeli demektir. İki mehir vardır: Biri «Muac'cel», diğeri ise «Müec'cel» dir. Muac'cel: Vadesiz, müddetsiz, hemen verilmesi lâzımgelen. Müec'cel: Te-

hir edilmiş, mühlet verilmiş mânasındır. Mihr-i Muac'cel: Cihaz defterinde tesbit edilen eşyanın kıymeti nispetinde takdir edilen paradır. Müec'cel ise nikâhın feshinde veyahut zevcin ölümü halinde kadına verilmek üzere nikâh sırasında tâyin edilen miktardır.

(6) Bu cihaz defterinin muhteviyatını yeni yazı ile göstermek isterdim; fakat sahifeler tutacağına göre, bundan vazgeçtim. Meraklıların eski Arap harflerini bilenlere tesbit ettirmeleri mümkündür.

«Ceviz Oynamaya Geldin Odama»

Yazan: Orhan Gökse AYDEMİR

Anadolu'da aşk acıdır. Pahalıdır Dikenlidir. Bir böğürden gibidir tıpkı: «Tutar isen yavaş tut - On parmağın kan olur.» Umutsuz, olanaksız, yasaklarla sınırlıdır Seversin vermezler. Sevmezsin zorla verirler. Bir karşılık kol gezer boydan boya Anadolu'da. Bir «mal» gibi satarlar analizimizi, bacılarımızı... Onların yüreklerinde hangi duygu atar, o yürek kimin için çarpar bilmezler. Bilseler de saygı göstermezler zaten. «Kızı kendi başına bırakırsan ya davulcuya, ya da zurnacıya varır» çünkü, çünkü; — Kadın Hakları — denen bir ilke yoktur düşüncelerinde. Bugünkü cinsel yaşamın bozukluğu, bunun sonucudur hep. Tüm sosyoloji yapıtlarının kuramsal bilgilerine karşın, baskıdan kaçan, iki yanlı anlaşılın kız kaçırmalar en güzel bir davranış, bir gelenektir bence. Bir kurtuluş, bir özgürlüğü seçmektir.

Evlennemelerdeki öncelikler yığınlarca yuva bozmuştur. Anadolu'da... Yığınlarca insanın canına kıymıştır. Bir ana-baba, kızını everirken en çok kim zengin, en çok para nerden gelir, onu düşünür. Genişçe düşünemez kızının mutluluğunu. Bunun birçok örnekleri, kurbanları vardır yaşadığımız toplumda. Çoğumuz duymuşuzdur evlenmedeki baskı yüzünden ölenleri... Biliriz salt evlenmek için, evlenmiş olmak için evlenip, eşinin ingilerden - dertlerden muratsız dünyadan ayrılışlarına acımadan seyirci kalan hadımları... Sekiz-on yaşındaki ağzı süt kokan çocuklara zorla verilip çile dolduran bahtı kara kızları... Ve onların ağıt ağıt uzayan, dillerinden düşmeyen haklı türkülerini de biliriz:

Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar kum doldurur koynuna
Günahların anam-babam boynuna
Ana beni bir çocuğa verdin sen
Suçum yoktu günahuma girdin sen.

Beşikertme yaparlar bir de. Eskiden daha çok olan bu kötü göreneğin epey dokuncaları olmuştur toplumumuza. Çok şükür yok gibi şimdilerde. «Yasan» verilen karşı cinslerin ileride anlaşıl, sevip sevmeyecekleri düşünülmemiştir birbirlerini. Bunlar 10 yaşına gelince evli sayılırlarmış. Bu durum, cinsel uyanışa (er-

genlik) değin sürermiş. Bu aradaki yaşantılarını yansıtan mânileri de var:

**Buğuru kaynatırlar
Sererler yaylatırlar
Yârim cahil, ben cahil
Dil verip ağlatırlar.**

Aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi, genç kızları yaşlı adamlara verenleri veren türkülerine, mânilerine karşın yine de bile bile uygularlar öncelikleri...

**Su içinde dikme taş
Biri kuru, biri yaş
Sakallıya kız veren
İki dinli kızılbaş**

**Yağmur yağıyor diye,
Aba mı giyeceğim
Sakallıya varıp da
Baba mı diyeceğim?**

Küçük çocuklarla evlendirilen ergen kızların türküsü de :

**«Ne kız oldum, ne gelin,
Odlara yandım ancak.»**

Önceliklerin pişmanlığını, acısını dile getirmektedir.

Her gün radyolarımızda dinlemeye alışık olduğumuz «Ceviz oynamaya geldin odama» türküsü de böyle bir önceliğin sonucunda doğmuştur...

Çok küçük bir çocukla, yetişkin bir kızı evlendirmişler sözde... Yabana gitmesin, mal-miras ellere gitmesin diye. Sekiz-on yaşındaki çocuk ne anlar evlilikten? Oyuna gider sabahları. Akşamları oyundan döner. Ev-bark kaygısını, geçim derdini ne bilir; «ekmek elden - su gölden» yaşayan çocuk? Dini oyun çocuğun. Sevişmek ve bir çift kol özlemektedir yetişkin kız oysa... Gençliğinin, sevgilere süslediği güzelliğini ve cinsel görkemliliğinin boşa geçmesini istemektedir. Bunu bulabilmesi için de beş-on sene Eyüp Peygamber sabriyle beklemesi gerekmektedir. Aşık oynar çocuk sokaklarda; arkadaşlarıyla evsiz çocuklar. Bir atış çizgisinden o ceviz topluluğuna değdirmeğe çalışırlar cevizlerini. Cevizleri vuran çocuk alır tümünü. Bir başka şekli de vardır: Eğimli bir yerin başından bırakırlar sırayla ve

Fatmacık ile Yusufçuk

Derleyen : Numan KARTAL

(Masalın adı: Fatmacık ile Yusufçuk. Derleniş yeri ve yılı: Kandıra'nın Bakırlı köyü. Anlatan: İsmigül Tunca).

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde. Vay neler varmış vay neler varmış. Develer tellallık yapar, pireler davul çalarmış. Cinler cirit oynar, periler şarkı söylemiş. Sonra efendime söyleyeyim, Allahın kulu çokmuş. Nar gibi kızaran, ahına yanan kızlar — delikanlılar pınar gibi kaynarmış.

Böyle bir zamanda, bir Fatmacık ile Yusufçuk derler ala gözlü, yay kaşlı, ahu bakışlı iki kardeş varmış. Bunların da zalim mi desem zalim, azrailden beter bir üvey anaları varmış, başlarına yapmadığını bırakmamış. En sonunda kızmış, çocukları yok etmenin yollarını aramış. Kıymaya karar vermiş bu canlara da, tutmuş, Fatmacık ile Yusufçuğu bir kafese atmış. Meğer insan eti yermiş bu canavar kadın. Aklına esmiş, besliyeyim bunları da olsunlar semiz, yedikçe etleri doyursun miğdemi bir temiz diye düşünmüş. Çocukları kaz gibi her gün kafeste haplıyarak bir iyice beslemiş. Zaman geçmiş, çocuklar gelişmiş. Gayrı kesilir, etleri yenir duruma geldi demiş üvey anaları da, önce bir yuvmak istemiş onları. Salmış pınara çocukları.

Fatmacık ile Yusufçuk, serbest ka-

tek tek cevizleri. Cevizler düz yerlerde toplanır kalırlar. Kimin cevizi bu birikintiye değerse, o ütmüş sayılır.)

Çocuk her gün üttüklerini gösterir eşi olacak kıza. Öğünç duyar bunlarla. Neyse günler günleri, aylar ayları, yıllar yılları kovalar. Büyür, serpilir oğlan. İşe yarıyacak çağa gelir, tam kendi kendisini ve kadınları anlamaya başladığı bir sırada tutup askere alırlar çocuğu. Beklemeler uzun gelir kızcağıza. Bir bekler, iki bekler... Dayanamaz bu vakitsiz ayrılığa. İçlenir, bir türkü asar dudaklarına... Burcu burcu seveda tüter, özlem tüter, aşk tüter... Hepsinin üstünde bir gerçek tüter...

«Ceviz oynamaya geldin odama

İnce koşmuşlar kırlara. Dere dememişler, geçmişler. Dağ-taş dememişler, kuş gibi uçup pınara gelmişler. Bir avuç su yüzlerine alıp derinden bir ohh... çekmişler. Tabiatı dert ortağımız, akan gözyaşlarımız; sevinç gözyaşlarımızdır demişler. O sırada da nur yüzlü, saçlarına ak düşmüş ihtiyar, yaşlı bir kadıncağız görmüşler. Kadıncağız hafiften doğrulmuş, bakmış çocuklara, gözler yaşlı. Dayanamamış, ağlamış, yüreği bir iyice ağlanmış. Koşmuş çocuklara, almış onları yanına. Ey kara gözlü, yay kaşlı yavrular, duydunuz mu sizin evde neler oldu demiş de çocukların ilgilerini iyice çekmiş. Başlamış bir bir anlatmaya. Anlattıkça ağlamış, dağ taş yerinden oynamış. Canavar ananın plânı iyice anlaşılmiş. Çocuklar şaşmışlar, kanlı gözyaşları dökmeye başlamışlar. Bu sırada bütün ağaçlar eğilmiş, kuşlar gelmiş de çocukların dert ortağı olmuş. Ak saçlı ihtiyar kadın onlara üç yol göstermiş. Ama hep geyik izinin olduğu yoldan gideceksiniz demiş. Yola çıkmadan önce de bir iğnelik, baltalık, usturalık, tarlalık, bir de susak su almayı unutmayın demiş. Babanızın size ermesini istemiyorsanız gün batıncaya kadar bunları yapın diye de sıkı sıkı tenbih etmiş. Çocuklar söyleneni yapmışlar.

Eee... hayli zaman geçmiş. Dünya bu, etme bulma dünyası derler, eskiler böyle

Nişanın da bu mu derler adama
Dayanamam senin kara sevdana
Aman aman olmuyor
Eş eşini bulmuyor
Kara-yağız genç oğlan
Niye gönlün olmuyor?
Asker bayrağını burca diktiler
Ufacık yârimi asker ettiler
Ben doymadan o yâri de alıp gittiler
Aman aman olmuyor
Eş eşini bulmuyor
Kara-yağız genç oğlan
Niye gönlün olmuyor?

(Not : Bu türküyü ve öyküsünü Kayseri Kız Ortaokulu Fen dersleri öğretmenlerinden Ali Yavuz'dan aldım. Kendisine teşekkür ederim.) O. A.

söylerler. Eden bulurmuş, zalim anayı yavru-
rularının başına musallat eden baba da
bulmuş. Babaları koşarak arkalarından
gelirmiş. Fatmacık susaktaki suyu dök-
müş, dökülen su deniz olmuş. Baba da
bu denizde boğulmuş. İki kardeş az git-
mişler, uz gitmişler, dere tepe düz git-
mişler. Bakmışlar arkalarına da bir arpa
boyu yol gittiklerini görmüşler. Sel olup
dağları aşmışlar, yel olup okyanusları geç-
mişler, kan ter içinde bir ulu düzlüğe
gelmişler. Oturmuşlar, konuşmuşlar, konan
kuşlara bakmışlar. Gidecekleri yolu bir
iyice kararlaştırmışlar. Sonra kalkıp yola
koyulmuşlar. Yedi yılla bir gün gitmiş-
ler, varmışlar Hindistan'a. Sıcak bir ülke
immiş Hindistan, yanmışlar, iyice de susa-
mışlar. Yusufçuk dayanamamış, su su di-
ye Fatmacığın yüzüne bakmış. Fatmacık
ne yapacağını şaşırılmış, aman kardeşim
burada geyik izlerinden başka yerde su
yok, sakın içeyim onlardan deme, diye ö-
ğüt vermiş. Arkasından da geyik izinden
içersen geyik olursun, hayvan izinden
içersen hayvan olursun demiş. Ama Yu-
sufçuk çok küçük bir çocukmuş, fazla da-
yanamamış, geyik izinden su içmiş, geyik
olmuş. Fatmacık yalnız kalmış, şaşkınlık
içinde oturmuş ağlamış, kara taşta dert
yanmış ta derdine yanan olmamış. Dağ-
lara seslenmiş, ses veren olmamış. Ağaçla-
ra, ağaçların dallarına, dallara konan kuş-
lara seslenmiş de yine ses veren olmamış.
Bağrı yanmış, saçını yolmuş, ak günün
aklığında, kara gecenin belirtileri başlamış.
Gecedir bu, yalnız korkulur, taş yürekli
olsa kişi bile yüreği burkulur. Fatmacığın
da yüreği burkulmuş, içine bir korku iyice
dalmış. En sonunda bir kavak ağacının
tepesine çıkmış. Geceyi uykusuz gözlerle
geçirmiş. Yıldızlar arkadaşı, ay dert or-
tağı olmuş.

Sabahın alaca karanlığında içi dol-
muş. Uykulu gözlerde olduğu bir sırada,
on sekizinde nevcivan bir delikanlı gel-
miş. Pembe yanaklarında güller açar, pa-
zularında yaylar kırılmış. O sırada bir
deniz olmuş. Suyu berrak mı berrakmış.
Delikanlı oltayı denize atmış, Fatmacık
da denize düşüp oltaya takılı kalmış. De-
likanlı oltayı çıkarmaya başlamış, işte o
sırada Fatmacık heyecanla uyanmış, me-
ğer bu gördüğü bir rüya imiş. Rüya ol-
masaydı da gerçek olsaydı diye yanmış.

Hayırdır inşallah, hayırlı sabahlara Alla-
hım diye dua etmiş. Sabırsızlıkla bekle-
miş şafağı. Sökmüş gün, tepeler al kızıl
olmuş. Fatmacık gözlerini ufuklara dik-
miş. Şimdi ne yapmalıyım diye kendi ken-
dine kuramlar kurmaya başlamış. O sıra-
da da gözün alabildiğine uzaklardan bir
atlının dolu dizgin geldiğini görmüş. Atlı
dolu dizgin gelirken tozu dumana katar-
mış. Meğer her sabah atımı bu kavağın al-
tındaki pınarda sularmış.

Atlı delikanlıymış. On sekizinde ya-
varmış ya yokmuş. Nevcivan, tuvana bir
delikanlıymış. Gözleri güler, kızaran ya-
naklarında güller açarmış. Ağzında du-
dakları bir gül goncası gibi imiş. Karanfil
biyıkları yeni terlemiş, elâ gözleri sanki
sürmeli gibi imiş. Kirpikleri ok gibi olup,
görenlerin kalbinde yara açarmış. Sür-
meli keklik gibi hop hop hoplar, kanı kay-
narmış. Fatmacık bakmış, rüyasında gör-
düğü delikanlı değil mi? Bakmış bakmış
ta sevdasına yanmış. Kanı delikanlıya bir
iyice kaynamış. Bu sırada da delikanlı atı
pınara sürmüş. At kafasını eğmiş, birden
bire ürkmüş.

Delikanlı şaşmış, hayvana da ne
oldu diye kızmış, sonra da başını bir yu-
kariya ne var diye kaldırmış. Bir de ne
görsün... Şaşırılmış, atına desene be atım,
havaya bakan al, yere bakan mal bulur;
sen de malı bulmuşsun da benim habe-
rim yokmuş diye seslenmiş. Kız da güzel
mi güzelmiş. Yay kaşlı, elâ gözlü, ayın on
dördü gibi bir kızmış. Yanakları kızarmış,
al atlastan ateş olmuş. Oğlan kıza, kız
oğlana vurulmuş ta dönmüşler Leylâ ile
Mecnun'a.

Fatmacık hemen aşağı inmek istemiş
ama, nasılı ineceğini bilememiş. Bu sırada
gökten bir kuş gelmiş, hey delikanlı, ka-
vağı kes demiş. Fatmacığın aklına bu sı-
rada balta gelmiş, atmış baltayı aşağı. De-
likanlı almış baltayı, sallamış kavağa da
balta kırk demiş, kırkinci balta da kava-
ğı yerle bir etmiş. Fatmacık koşmuş deli-
kanlıya, delikanlı basmış Fatmayı bağrı-
na, sarmış kolları ile incecik belinden de
atmış atına, almış getirmiş kızı bir kuş
gibi anası ile babasının yanına. Ama iş-
ler bitmemiş, o sırada bir çingene kızı çı-
kagelmiş. Aklına Fatmacığın iğne gelmiş.
Bakmış olmalıyacak, karanfil biyıklı deli-
kanlısından olacak, çıkarmış iğneyi, batır-

muş çingene kızına. Çingene kızı yere se-
rilmiş, iki dakika geçmeden bir kuş olup
uçup gitmiş. Delikanlı ile Fatmacık şaş-
kınlık içinde bakışmış.

Aradan bir zaman geçmiş, kuş her sa-
bah gelip evin penceresine konmaya baş-
lamış. Her konuşta da bir kerecik Yusuf-
çuk diye seslenirmiş. Böylece kanayan kal-
bini yanık yanık öterek dile getirmiş.
Aradan yine bir müddet geçmiş, bu sefer
kuş iyice dile gelmiş. Her sabah gelir, deli-
kanlının penceresinde şöyle seslenirmiş:
Hey bey oğlu bey oğlu, akıttın kanımı,
narıma yanasın dermiş. Delikanlı hem şa-
şarmış, hem de şüpheye düşmüş. Der-
ken canına tak demiş, kuşu yakalayıp kes-
miş. Ne var ki akan kandan bir söğüt
bitmiş. Etrafı tarlalık olmuş. Fatmacık o-
radan geçerken dalları eğilir, yüzüne se-
rinlik verirmiş. Delikanlı geçerken yukarı
kalkar, sıcak bir alev saçarmış. Neden
sonradır ki Fatmacığa yol gösteren ak
saçlı ihtiyar nincelik çıkagelmiş. İşte o

sırada delikanlı kaval yapmak istemiş.
Fatmacık usturayı delikanlıya vermiş. De-
likanlı söğütten bir dal kesmiş, kesilen
dal güzel bir kız olmuş.

Kalan söğüt gövdesine nine bakmış.
gövde yerinden oynamış, Yusufçuk olmuş.
Herkes şaşmış bu işe, baş göz etmek düş-
müş delikanlı enişteye. Delikanlı enişte,
onları başgöz etmiş, Yusufçuk da onları
af etmiş. Fatmacığın düğünü de o zaman
birlikte olmuş. Düğünler çifter kurulmuş,
davullar çifter vurulmuş. Sofralar çifter
konulmuş, misafirler çifter çifter sofraya
oturmuş ta bu düğünler kırk gün kırk
gece sürmüş.

Gökten üç elma düşmüş, biri ateş-
miş, aşklarını dile getirmiş. Biri murat-
mış, evlilik demekmiş. Biri hayat demek-
miş, yaşamaya delâlet edermiş. Bunlar da
ancak Tanrı'nın sevgili kullarına gelir-
miş. Bunlar da böyle kişilermiş ki, bu üç
elma onlara gelmiş. Onlar ermiş muradı-
na, biz çıkalım kerevetine...

1966 YILINDA

3.5
MİLYON
LİRALIK

Tam konforlu apartman daireleri
çeşitli, zengin para ikramiyeleri

AKBANK